

**The Project Gutenberg eBook of Élet. X. évfolyam 19. sz. 1918. május 12,
by Various and József Andor**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Élet. X. évfolyam 19. sz. 1918. május 12

Author: Various

Editor: József Andor

Release Date: December 21, 2010 [EBook #34712]

Language: Hungarian

Credits: Produced by Tamás Róth and the Online Distributed Proofreading Team.

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ÉLET. X. ÉVFOLYAM 19. SZ. 1918. MÁJUS
12 ***

[NOE BÁRKÁJA](#)
[A SZOCIÁLDEMOKRÁCIA ELLENSÉGESKEDÉSE](#)
[VIRÁGOS FÁK KÖZT](#)
[A BUDAI GYÁR](#)
[AZ ÉLET MEGÚJULÁSA](#)
[RUZSINSZKY](#)
[AZ ÁTLAGEMBER](#)
[Kultura](#)
[SZÍNHÁZI ESTÉK](#)
[BEKÜLDÖTT KÖNYVEK](#)
[Hétről-hétre](#)
[Szerkesztői üzenetek](#)

X. évfolyam 19. sz.

1918. május 12

Élet

**képes heti folyóirat
szerkeszti Andor József**

Szerkesztőség és Kiadóhivatal

Budapest I Fehérvári út 15/c
Előfizetési ára:
Egész évre 30 kor. Félévre 15k
Negyedévre 7k 50 fill.
Megjelenik minden vasárnap

[Pg 2]

Lohr Mária

—Kronfus—

A főváros legrégebb
csipketisztító-,
vegytisztító- és
kelmefestő-gyári-intézete.

Alapítva Telefon
1867. József 2—37.

Gyár és főüzlet:
BUDAPEST, VIII. kerület,
Baross-utca 85.
szám.

Fiókok: II. kerület Fő-utca
27. szám.—IV kerület
Kekü-út 6., Kecskeméti-utca
14.—VI. ker. Andrassy-út
16., Teréz-körút 39.—V.
ker. Harmincad-utca 4.—
VIII.
ker. József-körút 2.

!!!!

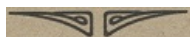
Ujdonság!

Rangosan

Alföldi történetek

Irta Pásztor József

Ujdonság!

Az „Élet“ testvérlapjai:

Zászlónk, a diákság havi lapja. Egy
évre 4 korona. *A Zászlónk*
Diáknaptára 1.50 korona, a Zászlónk
előfizetőinek 1.10 korona.

Nagyasszonyunk, a serdülő
leányvilág havi folyóirata. Egy évre 6
korona.

Kis Pajtás, az elemi iskolások
havonként kétszer megjelenő lapja.
Egy évre 6 korona.

E lapok kiadóhivatala *Budapest, VII,*
Damjanich-ucca 50. szívesen küld
ingyen mutatványszámot.

**Kirchknopf
és Ádám**

**Budapest,
IV, Ferenciektere 7.**

**Vászon és fehérenemű
áruháza. Rövid- és
szövöttárú
raktár. Kórházi
és intézeti felszerelések.**

*A jeles író legértékesebb népies elbeszéléseit
adja ebben a kötetében. Az akácvirág illata,
a frissen szántott föld szaga árad felénk ezekből
az írásokból. Derűs, finom, meleg humorral írt igaz
megfigyelések a magyar népeletből; pompás, jellemző
erővel meglátott alakok, megkapó, igaz beállításban.*

*Pásztor József magyar lelke derűjén keresztül látja
a népet, ez teszi meleggé és vonzóvá népies írásait.
A tízives pompás kötethez *Undi Mariska*, a jeles
festőművészről rajzolt bájos címlapot. Ára 7 kor.*

*Megrendelhető az ár és 70 fillér postaköltség
előzetes beküldésével lapunk kiadóhivatalában*

Budapest, I, Fehérvári-út 15.

Ujdonság! A jelen idők legalkalmasabb imakönyve!

Felhívjuk olvasóink figyelmét *Vargha Damján* dr. ciszterci-rendű gimnáziumi tanárnak most meg
jelent és napjainkban nagyon időszerű imakönyvére, melynek címe:

IMÁDKOZZUNK A DIADALMAS BÉKÉÉRT

és amely összegyűjtve magában foglalja mindazokat az imádságokat, melyeket a katolikus
anyaszentegyház béke kiesdeklésére a híveknek ajánlott vagy búcsúkkal ellátott. Ez a béke-
imakönyv az októberi ájtatosságra, vagy békelitániákra kiválóan alkalmas.

*Szentséges Atyánk, XV. Benedek pápa forrón óhajítja, mindnyájunknak elsőrendű érdeke, hogy
buzgón és állhatatosan imádkozzunk a békéért!* Ime most megjelent egy **béke-imakönyv**, mely a
béke jegyében született meg és magában foglalja a **béke-mise magyar fordítását is** a napi
imádságok, gyónás, Jézus Szíve és a loretói litániák, *a szent olvasó*, a béke keresztúti ájtatossága
stb. stb., imádságokon kívül. Az egész könyvecskét kiegészíti néhány ének a legszebbekből és a
Szentírásnak békéről szóló tanítása.—Ára kétszínnyomatú kemény borítékban 1.50, kötve 3,
díszkötésben 5.50 kor.

Megrendelhető az összeg és 30 fillér postaköltség előzetes beküldésével

az „Élet“ Irodalmi és Nyomda Részvénytársaságnál, Budapest, I, Fehérvári-út 15. sz.

X. évf. 19. sz. **Élet** 1918. május 12.

NOE BÁRKÁJA

A nagy ünnep esti lakomáján, immár legutoljára, de mégis csak engedtessek meg nekem is, hogy szólhassak. Az előttem ülők egyértelmű, lelkes dicséretét továbbhőmpölygetni nem tudom, nekem már csak a hálátlan és kellemetlen gáncs jutott. Az előttem szólók majdnem mindnyájan a bárósággal kezdték, de nekem furcsának tetszett a kimagyarázkodó mentegetőzés és sokszor ijedve néztem körül. Mert aminthogy nem szabad, hogy egy igazi államban az ember mártíriuma legyen a szegénység, épúgy nevetséges volna, ha a gazdagság s az előkelőség állna az útjába valakinek. Nem tudom, hogy ki tartaná azért Alkaiost vagy Pindarost elvetendőkné, mert arisztokraták voltak, Horatiust mert szegénysorsból vergődött föl, Plantust, mert rabszolgamunkát végzett és malmot hajtott. Ki dobna félre Petőfit, mert az apja mészáros volt, Aranyt, mert parasztviskóban született s ki nem érzi őket igaz testvériségben azzal, aki ma nekünk Kemény Zsigmond. Az irodalom szuverén terület, hol minden rang és kiváltság megszűnik, éppen azért minden mentegetőzés vagy frázis, vagy vétek, vagy ostobaság.

De itt úgyis egészen másról van szó. A modern embernek nagy bűne, hogy elkábul a szenzációtól és elveszti a fejét. Egy milliomos bárónó drámát ír: szenzáció. Egy vidéki színésznek pikáns botránya röppent szét a lapokban: meghitták próbaéneklésre. Egy másik sorsjegyen nyert: mindenki a tehetségéről beszélt egyszerre. Egy író botrányos módon válik a feleségétől, másnap jelentik a lapok, hogy a szerzőnek legközelebb regénye fog megjelenni.

Ezek mind csúf, szomorú, szatírába kívánczó dolgok, de a mai életet jelentik... Egy író darabot ír egy svájci hotelről, hol a háború alatt egy internacionális társaság tartózkodik, arisztokraták, diplomaták, kéme, kémnök... Ha valaki ostromozni akarja, hogy az arisztokrácia élete megállott, már nem képes egyetemes célokba bekapcsolódni, nem lát túl önmagán s belesüpped az erotikába—ám tegye, de mindig a való életből induljon ki s ha szatírárt ír kétszeres gonddal, mert az élettorzítás már itéletmondás, élet fölött való lebegés. Horatius szatíráinak emberei maig is eleven emberek; a sorsával elégedetlen kereskedő, hajós, ügyvéd, katona ma is itt jár körülöttünk, a bohém színész, ki egyszer herceg, másszor koldús s az életet fordítva éli, ismerős alak ma is, s ama dilettáns kullancsnak is megvannak a mai rokonai, aki Horatiusba csimpaszkodott a Via Sacrán. De az az élet, mely Hatvany Lili darabjában megjelenik, csak az író agyában van meg; ezek az előkelő hölgyek a szerző szerint úgy beszélnek szeretkezéseikről, viszonyaikról egymás közt és egymás előtt, ahogy csak bestiák, vagy beszámíthatatlanok beszélnek, de emberek nem, arisztokraták nem, sőt kokottok sem. Nem szatíra ez a szatíra, hanem az író nézőpontja torz és beteges. A szerző hasonlít ahoz az alakjához, aki csak a körötte lévő döbbsent csendre tér észhez. „Mi az? Mondtam valamit, amit nem kellett volna? Mit mondtam? Nem értem!”

A modern ember számára határozottan szenzáció ez az előadás: ilyen szemérmetlenül eddig csak a másodrendű kabarékban beszéltek színpadról. Rómában a színelőadások után sokszor megtörtént, hogy a meztelenséget látni kívánó csöcselék ráparancsolt a színészekre, hogy a színésznőkről tépjék le a ruhát. Egyszer a híres, szigorú erkölcsű *Cato* is megjelent egy ilyen előadáson, de még a darab vége előtt eltávozott: talán nem akarta zavarni a förtelmes mulatságot, vagy talán megrémült volna tőle. Mi is ilyenformán vagyunk sok-sok mai darabbal, meg kell szökni előlük.

Vannak profán ünnepek is: ilyenek a kultúra ünnepei. A Belvárosi Színház már megadta a programját; hogy ezután mi következik, az már előrelátható. Este egy fiatal újságíróval beszélgettem: szidta a darabot, de a kritikáról azt mondta, hogy nem fontos. Nem fontos, állította meggyőződéssel. S reggelre harsonák szóltak minden színházi beszámolóból. —c.

A SZOCIÁLDEMOKRÁCIA ELLENSÉGESKEDÉSE A KERESZTÉNYSÉGGEL

IRTA: PROHÁSZKA OTTOKÁR

A kereszténység sem a munka vallása, abban az értelemben, hogy neki is az ember mindig több s jobb mint az egész világ és nem akar oly munkaprogramot, mely az embert a munkának s mondjuk, a kultúrának rabszolgájává tegye s a lelki életet elsilányítsa és elfojtsa. Így kell érteni az Evangéliumnak azt a szavát: „Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, hol a rozsda s a moly megemészti” (Mát. 6, 19.), „és a ruházatról miért aggódtok? Nézzétek a mezei liliomokat mint növekednek, nem munkálkodnak és nem fonnak”. (Mát. 6, 28.) Ez nem annyit jelent, hogy ne dolgozzunk s ne fonjunk, hiszen Krisztusnak köntöse is „varratlan volt, fölülről egészen szőve” (Ján. 19, 23.); hanem annyit, hogy a munkában a lélekről meg ne feledkezzünk. A lelket óvni, nevelni s gyámolítani kell s főleg a kizsárolástól kell azt megóvni.

A szociáldemokrácia is meg akarja védeni az emberiséget a kizsárolás ellen, fel akarja karolni a gyöngét s biztosítani akarja a létét, meg akarja ezt tenni a kiváló munkabírók kárára is, amiért azután kapitalista irányzatú írók, mint Méhely Kálmán is, a szociáldemokráciát a „lusták vallásának” nevezik el. Ezt a vádat azonban könnyen elviselheti. Elviselte azt előtte a kereszténység is, mely szintén azt hirdeti, hogy ne zsarolja le magát az ember egy folyton lihegő iparkodásban, hanem legyen neki ideje s gondja másra is; legyen ideje s kedve a szép és nemes életre.

De ha vissza akarjuk adni az embert önmagának, vissza szellemi igényeinek s belső világának, miért akarjuk e belső világból kizárni a vallásos elmélyedést és miért nem hajtjuk meg zászlónkat tisztelettel s jóakarattal az egész szellemi világ, az ember belső világa előtt? Mi keresztények ezt készséggel megtesszük; de miért nem teszik ezt a szociáldemokraták, kik velünk együtt akarják biztosítani a jobb s nemesebb emberi létnek anyagi alapfeltételeit? A lelket lefogni nem lehet; megmámorosítani, megtéveszteni lehet, de csak egy ideig. A szociáldemokrácia is meg fogja ezt tapasztalni. Most fogait vicsorítja, öklét rázza s frázisokkal handabandáz, az alatt a világ fejlék s az állapotok javulnak. Majd ha a nagy ellentétek elsimulnak s az egyenlőtlenség jobban kiegyenlítődt, akkor megint élelnebben jelentkezik a lelki élet igénye s a lelki kultúra intenzívebb művelésének szüksége és lehetséges, hogy a nagy szociáldemokratikus, tüntető vallástalanság után az ember megint mélyen és őszintén vallásos lesz s egykor majd megmosolyogja a historikus materializmus téziseit.

A második oka annak az izzó gyűlöletnek, mellyel a szociáldemokrácia az egyház s általában a kereszténység ellen viseltetik, a párttaktikában rejlik. A szociáldemokrácia nemcsak osztályharcot hirdet a gazdasági emancipáció érdekében, hanem az osztályharc megvívására elszánt hadsereget is nevel magának, melyet erőszak tart össze, s melynek jellege is az elkeseredettség, a gyűlölet s a fanatizmus. Elkeserítene külön nem kell a tömegeket. A mai társadalom olyan mint egy óriás ágyú, mely meg van töltve a szenvedés s a gyűlölet összes robbanó energiáival. Ez elégedetlen elemeket azután még külön meggyúrja a „szervezés”. A szervezésben nem ismernek pardont. Aki nem szervezett munkás, annak betörik a fejét s kiteszik a szürét. Haljon meg éhen, ha nem akar szervezkedni. Az ország közönsége csak az imént értesült arról, hogy a budapesti vasgyárak kollektív szerződést kötöttek a szervezett munkásokkal s többi közt megígérték, hogy csak szervezett munkást vesznek fel a gyárba. Hiába hivatkoznék a nem-szervezett munkás a munkára való jogra, a szabadság tiszteletére, az egyenlőség megbecsülésére, amire a választójogi kérdésben a szocialisták oly szívesen s oly nyomatékkal hivatkoznak. A valóságban minden munkásnak szervezkednie vagyis a szociáldemokrata falankszba beállania kell, ha akar, ha nem akar. Csak így eshetik latba a szociáldemokrácia mint politikai párt az ország ügyeinek intézésénél; csak ha szervezett tömeg áll háta mögött, akkor adhat súlyt követeléseinek. Hogy aztán ebben mennyi a jog, a szeretet s az erkölcsi tartalom, azt egyáltalán nem kérdi.

[Pg 5]

Nála az érdek most a hatalom. Aki ezt nem szolgálja, azt vagy öntudatra ébreszti ököllel vagy vértanuságba hajtja. Ezt a hatalmat összpontosítja azután egy-két, felelősségnélküli ember kezében, aki jön-megy, szerepel vagy elcsapatik s aki saját feje s belátása szerint adja ki a jelszót s határozza meg a tömegfanatizmus irányát. Minek itt erkölcsöt s jogot emlegetni? A pártnak hatalom kell s a hatalomhoz tömeg kell. A tömeget föl kell hajtani s kényszerkeretekbe gyúrni. A lelkületére gondjuk van. Mindent egyoldalúan s lázítóan mutatnak be neki; az iskolában megtanul gyűlölni s az eddigi társadalmat elvetemült bandának nézni. A világ megváltója a szociáldemokrácia. Hogy mit mondanak mások, azt az öntudatos szocialista lemosolyogja; hiszen ő a szervezetben van, az a másik híresség pedig, aki vele ellenkezik, bizonyára csak olyan burzsoá könyvmoly vagy filozóf!

Hiába mondjuk az ily szervezkedésre, hogy nem méltó a munkásokhoz, nem méltó az emberhez s hogy a régi zsarnokságnak egy új kiadása; hiába mondjuk, hogy az ilyen irányzatból ki van zárva minden erkölcs és igazság. Itt tényleg a nagy cél, az új, boldog világ reménye szentesít minden eszközt. Ez is harc s e harcban a szociáldemokrácia is azt tartja, amit a mi hadvezéreink tartanak s már Grotius megirt: „Omnia in bello licesse, quae necessaria sunt ad belli finem.” Minden meg van engedve a háborúban, ami a győzelmet biztosítja. A vezetőknek ez az álláspont nagyon kellemes és hasznos. A középkori kondottierik sem kérdezték, hogy a zsoldos-szakma jó és szép mesterség-e, hanem azt látták, hogy kifizeti magát, sőt ha valaki Colleone, akkor évi 100.000 aranyforintot is szerezhet s azután még szobrot is kap Venéziában! A mai osztályharc is jó

mesterség; a vezetőségnek jól jövedelmez; a munkáságnak is sok előnyt vív ki; hogy azután azt csak osztályelzárkózottsággal s csak osztályfanatizmussal és egyoldalúsággal, tehát bizonyos butítással lehet megcselekedni, az igaz; de hát eklektikus filozófokkal új világokat csinálni nem lehet. Ki tehet arról?!

A szociáldemokrácia eszerint egy nagy, internacionális sündisznó, mely tele van tövissel, sőt meg van spékelve élesre fent törökkel, a hatalom minden kiméletlenségével s keménységével. „Qui me touche, s'y pique”, aki hozzám ér, megszúrja magát, ez lehetne jelszava. De hát ki is akarna az ilyen tüskés, brutális jószággal kikötni? Az állam inkább paktál velük, a társadalom kitér útjukból, —nos és az egyház? Igen, igen, itt az ellenség, a veszedelem. Ellenség, aki nem verekszik, de aki nagy befolyással lehet a munkásokra. A szülői ház nevelése, az ártatlan kor emlékei, a keresztény szokások, a lélek mélyében pihenő vallási tudatok s vágyak önkéntelen zsongásai, az áldozások, az istentiszteletek, a meghatottságok emlékei mérséklő s józanító befolyást gyakorolnak az elvből nekidühített emberek lelkére. Csökkenthetik a fanatizmust s több szeretetre s nagyobb igazságszolgáltatásra inthetik még az elkeseredetteket is. Hát csak ők szenvednek-e? Nem szenvedünk-e mindnyájan? Csak ők akarnak jobb világot? Nem akarják-e azt mások is? Csak őket zsarolják-e? Nem zsarolják-e ők viszont a világot rémséges béreikkel? Jobbak-e ők, mint az árdragítók? Csak nekik van-e igazuk s ők bérelték ki a világboldogítást? S az-e a helyes s nevelő állásfoglalás, hogy szinte féltékenyen tartanak távol mord, inficiált lelküktől minden más befolyást s minden erkölcsi érintést?

A szociáldemokrata tömegek ereje a „zárt társaságok” korlátoltsága. Minden zárt társaság bornirt felfogásában s igazságtalan másokról való ítélkezésében. Ami kívül van, az nincs belül, s a zárt társaság már csak jobbnak tartja magát a kívülállóknál. Főleg a szocialista ifjúság—az öregje már tapasztaltabb s jobban lát—mélyen meg van győződve, hogy a szocializmus minden igazság az égben és a földön s hogy a többi világ a sötétben botorkál; ennek következtében legfőljebb sajnálkozva néznek le a többi halandóra, akik nem szocialisták. Minden legényke, az ifjúságot jellemző intellektualizmus ösztöneinél fogva, az egyedül igaz tannak részese lévén, úgy érzi, hogy fölötte áll a társadalomtudomány bármely bölcsének, aki másképp vélekedik. Elég, hogy valaki szakszervezeti; a „szakszervezet” az szibolejtje nemcsak az erőnek, hanem a bölcsesség misztériumaiba való beavatottságnak. Ugyanilyen jellege a szociáldemokrata ifjúságnak a tekintélyimádás. Bármily különösnek látszassék is, hogy az erőszak s a féltelenség nevelésében hajlandók legyenek az emberek mások tekintélye előtt meghajolni s annak behódolni, ez a behódolás mégis megvan, ami a szocialista tanoknak s a vezetőség irányításának elfogadását illeti. Ez természetesen nem érinti az emberek más nevelésen ösztöneit, melyeket a külső drill egyáltalában nem fékez s nem is akar fékezni. A szociáldemokrata a szakszervezeti fegyvelemtől ugyancsak nem lesz jobb, nem lesz erkölcsösebb, sem tisztább; tehet, amit akar; bűnösségét kimentheti a külső körülmények mostohaságával; hisz nem tehet róla, hogy olyan, amilyen, lévén ő erkölcsében csak lenyomata a rossz, alávaló társadalomnak. Amire azonban gondjának kell lennie, az a szakszervezet tömegében való felolvadás, szennylapokra való előfizetés, adózás s a tömegpsziké kitöréseiben való hűségese segédkezés. Hódolnia kell a vezetőségnek—ez az ő engedelmességi fogadalma—s örülnie kell, ha szót fogadhat neki. A vezetőség szocialista, tehát kitűnő; ha bakokat lődöz is néha, az nem baj; nagyobb baj s kisebb jó volna, ha helyében ülnének a diktálnának mások, kik nem szocialisták, ha mindjárt a legbölcsőbb emberek volnának is. De különben is a szocialista előkelőségek tehetségben s hozzáértésben is alighanem a legnagyobb kapacitások; különben nem küzdötték volna fel magukat a szociáldemokráciában, mely maga az igazság s így csak a valódi tehetségnek kedvezhet.

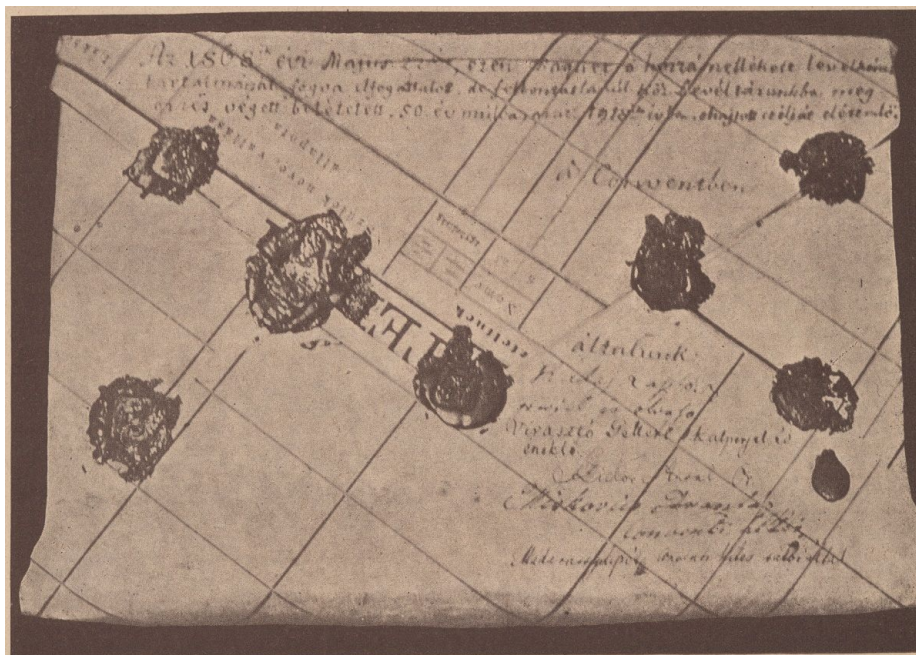
[Pg 6]

Ez a mentalitás egybekovácsolhat százezreket s fölshíthatja a tömegek szenvedélyeit; ez a mentalitás lehet a párthatalom s párttaktika nélkülözhetlen eleme: de semmiesetre sem áll erkölcsi magaslaton. Nincs is annak más ellensége, mint az erkölcs maga, a több igazság, a nagyobb méltányosság, a szabadság tisztelete s az egyéniség nemes lelkülete. Természetesen ezek az elemek alaposan meggyöngyítenék a pártot, amennyiben az hatalmat s ezzel együtt erőszakot, kiméletlenséget s terrorizmust jelent. Azért hát félre velük s félre minden oly befolyással, mely a zsarnokságot épen az erkölcsi érzések fölshítása s nevelése által veszélyezteti. Ezt a befolyást leginkább az egyház s a keresztény gondolkodás s érzés gyakorolja; azért is ezek a szociáldemokráciának kikiáltott ellenségei.

Ilyen ellensége a bornirtságnak a fölvilágosodás, az erőszaknak az erkölcsi érzés, a zsarnokságnak a szabadság! Ez ellentétek mindenféle kiadásban mutatkoznak be végig a világtörténelmen. A mi korunkban a szociáldemokrata üzemekkel szemben az erkölcsi érzést s a szabadságot legélesebben a kereszténység képviseli; innen az elvi ellentét, innen a piszkolódó gyűlölködés a kereszténység ellen a szociáldemokrácia részéről.

Mindezt el kell szenvedni az igazságért,—el kell szenvedni azért a jobb világért, melyet épen a szociáldemokrácia sürget, de amely jobb világ nem a zsarnokságon s nem a terrorizmuson, hanem a több s jobb erkölcsön s az igaz szabadságon fog felépülni.

A TOMPA-HAGYATÉK: A boríték eleje Tompa sajátkezűleg írt rendelkezésével, hátulja az irodalmi hagyatékot átvevő premontreiek aláírásával és pecsétjével

VIRÁGOS FÁK KÖZT FIATAL LÁNY MEGY

MÉCS LÁSZLÓ

A kék egen pacsirta ujjong,
Piros rügyekkel int az új lomb.

A fák: ma lenge, színes álmok,
Alattuk szívrepesve állok.

Állok álmok piros pünkösdjén,
A fák alatt virágos ösvény.

Egy ifjú lányka lépdél erre,
A lába: tánc, virág a melle.

A szeme: kincses kert nyílása,
Boldog lesz, ki szívéig ássa.

Az ajka: dal, csók /sohse fősvény/,
Paradicsomba visz ez ösvény?...

A kacagás hull, hull a lomb...
Hugom, hová mégy erre, mondd?

Látod, hogy hull az álmok szirma?
Hulló szíromra sorsod írva...

A BUDAI GYÁR

ELBESZÉLÉS. IRTA: TARCZAI GYÖRGY (3)

Az özvegy gyönyörűségtől csillogó szemmel nézi leányait, amikor vacsora után bontogatni kezdik hajukat s az egyiknek vállán mint arany fátyol, a másikén mint barna felhő terülnek széjjel az egyformán dús selymesfényű fonatok. A szőke Böske őreája ütött s szinte fiatalkori mása. Terka inkább megboldogult apjához hasonlít. De szép mindakettő, rózsás arcú, csillogó szemű. A nagyobbik vonásai mégis mintha finomabbak lennének. Ezt kár lenne a fazekashoz adni feleségül. Ám Terkát szívesen áldozná föl. Ha fiatalabb is, van olyan erős mint Böske s olyan egyszerű, viselkedése is olyan természetes és barátságos, mint egy bugris leányé.

Amikor aztán egy este azt látták a bástyáról, hogy a Kuny-ház fölött ugyancsak füstölög a kémény s Náci bácsi, aki aznap hozzájuk szegődött, arra biztatta őket, hogy nézzék meg együtt a gyárat, a leányok nem kis csodálkozására, az özvegynek sem volt kifogása ez ellen. Sőt mikor egy szép nyárelői délután az öreg úr értük jött, ő is velük ment. A városházáról hozzájuk csatlakozott néhány úr, Balásy nótárius és a fiatal Laszlovszky szintén velük ment. A nyáriasan öltözött társaság a várbeli kiskapunál találkozott. A Gréven-ezred néhány tisztje ott unatkozott a várfal mellett s ugyancsak sóvár szemmel nézte, mint igyekszik le a lépcsőn a két fiatal leány nyomában a sok városbeli úr. Nagyokat bókolva köszöntek az öreg asszonynak is. De hogy nem szólította föl őket erre, egyikük sem mert a lányok nyomába eredni.

A generálisréten a frissen kaszált fűben toronyirányt mentek át. Az országúton a fiatal Laszlovszky a leányok elé terítette könnyű tavaszi köpenyegét, hogy a por be ne lepje ezüstcsatos szattyáncipellőjüket. Az özvegy ugyancsak megfenyegette. A következő pillanatban azonban már az út túlsó oldalán álló gyárepület oszlopos kapujára meredt tekintetével. A kapuban háromszögletes kalappal hóna alatt, csatos cipőben, harisnyásan, végig zsinóros bársony dolmányban ugyancsak előkelőnek látszó úr várt rájuk s nézte csöndesen mosolyogva a fiatal legény szeleburdi ágálását.

—Kuny barátom!—mondja az özvegynek Náci bácsi.

—Ugyancsak kicsipte magát!—súgta Böskének a polgármester fia.—Balásy alighanem megüzente neki, milyen előkelő látogatói lesznek.

A fiatal leány kipirult arccal fogadta a gyáros néma, de hódolattal teljes főhajtását s lépett be elsőnek a tágas udvarba. Ezt háromfelől épületek zárták körül. A hegyek felé a pataktól kettészelve virágos kert nyílt. Egy ittfeledett öreg hársfa alatt terített asztalok álltak.

—Csak nem tart vendéglőt is!—csudálkozik Terka s egyenesen a kert felé tér. Náci bácsi azonban mellette terem s erre ő is befordul a többiek után. Az egymásba nyíló szobák, termek, színek sorában érdekes világ tárul föl előttük. A vendégek kíváncsian hallgatják a gyáros magyarázó szavát, nézik mint puposodik a korongozók keze alatt boszorkányos gyorsasággal, mindenfajta bögre, váza, kupa. Mint viszik az inasok a szárítószinbe, mint öntik le ebben a megszikkadt holmit mázzal, viszik ismét tovább. A kemencés szin előtt volt a festőlegények szobája. Kuny Domonkos itt bemutatja a fiatal Germaint, szegről-végről rokonát. Aztán a kemencékhez mennek. Itt szinte pokoli a hőség. A színben épen akkor bontogatják az egyik kemence elfalazott nyílását. Szebbnél-szebb kész cserép kerül ki onnan. Kuny Domonkos egyik legénye kezéből cseréptálon hatalmas boroskupát vesz át s az öreg Mészáros felé nyújtja.

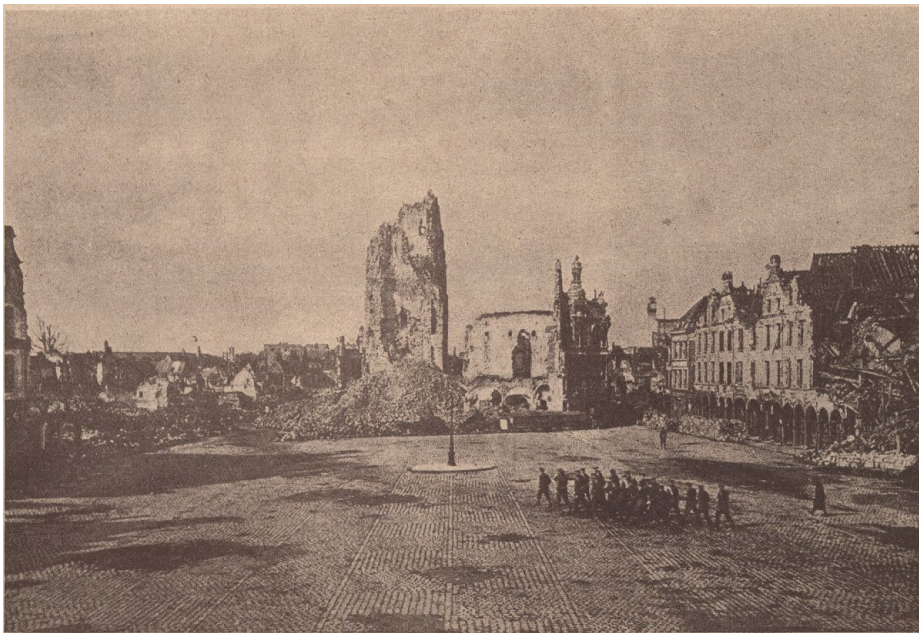
A társaság kíváncsian nézi a hófehér mázra festett tarka figurákat.

—A Kartigám alakjai!—rebegi az író—Szemében köny csillan föl. Aztán a kupa alján végighuzódó fölírást betűzi.

—Az Kártigám auctorának, a nagy ivónak!

—Adta teremtette!—pattog az öreg tovább. Kuny elkapja a már szinte egészen kihűlt kupát s megnézi.

—Itt nem fogott jól a máz!—csitítgatja öreg barátját.—Azért sült ki író helyett ivó.

ARRAS FŐTERE A HÁBORÚ ELŐTT ÉS A BOMBÁZÁS UTÁN Francia felvétel

—Igy is helyes!—dörmög a háta mögött Balásy. A társaság nevet. Náci uram még mindig haragszik. Csak amire a kertbe térnek, enyhül meg kedve. [Pg 10]

—Nagy gazember ez a Domonkos!—dörmögi Böske háta mögött. A leány visszafordul. Szeme pajkosan csillog. Amire a kertbe érnek, tekintete ismét merő meleg fény, miközben lopva a gyáros beszédére figyel, mozdulatait lesi. Kuny egyfelől édesanyját, másfelől őt ültette az asztalfőre s melléje csupa öreg úr került. Terkát anyjával szemben Laszlovszky és a nótárius fogja közre. Az özvegy ugyancsak bosszúsán mered reájuk.

—Kigyelmed nem ül le?—kérdi Kunytól. A fiatal férfi mosolyogva szabadkozik, hogy ő a gazda itt s mert asszony nincs a házban, neki kell sorra járnia vendégeit, vigyázni az inasokra, hogy a kiszolgálásnak semmi híja ne legyen.

—Hiszen nem vendéglő ez!—csodálkozik Terka.

—Dehogyan nem!—tréfál mellette Balásy.—Hát nem tudja? Vendéglő a törött bögréhez.

—Talán inkább a vigma-gyárhoz.

—Hát ez megint miféle gyár?—csodálkozik az özvegy. Náci bácsi közbe szól:

—Nem gyár, de víg magyar.

Ilyen együgyűségekben mulattak száz és jó egynéhány év előtt Budán. Hát még Pesten!

—Kuny azonban világlátott, komoly ember—gondolja Böske s amikor anyjával áll szóba, a szomszéd asztal felé figyel.

A gyári inasok sorra járnak a vendégeket hideg sülttel, nádmézes süteménnyel, gyümölcscsel, töltögetnek bort mázas kancsókból a vékony falú, karcsú, fehér cseréppoharakba. Hogy lefűlelte

a gyárost, az özvegy családjának történetével mulattatja. Mátyás király koráig ösmeri őseinek krónikáját.

—A mi családunk is régi—feleli nyugodtan Kuny.—Van egy háromszáz éves kalendáriumom. Ebben ősapáim sorra jegyezték föl viselt dolgaikat.

—Csak nem vitézi renden éltek?—vág szavába fölélénkülve az özvegy s már-már Böskét száná neki.

—Mind fazekasok voltak. A nagyapám Lotharingiából költözött Bádenbe. Apám ott Durlachban a cserépgyár direktora volt. De még kiskoromban Holicsra szakadt. Én is ott tanultam ki a mesterséget.

—Mégis csak jó lesz neki Terka is!—gondolja az asszesszorné, miközben a gyáros ismét a másik asztalhoz megy át. Ott a városházabeli urak arca már ugyancsak kipirult, mind türelmetlenebbül pislogtak át rá. Kuny tudta, hogy énekelni szeretnének s tőle várnak biztatást. Intésére a nótárius is a másik asztalhoz kerül. A jókedvű társaság összeség. A következő pillanatban a gyáros magasra emeli kezét s fölhangzik a nóta, a régi jó budai dal karban, mint ahogy a várbeli diátrunban énekelnek. A pompásan egybevágó dallam lágyan árad széjjel a virágillatos esti levegőben. A nótárius csengő tenorja diadalmasan ujjong föl. Zengését nyomon kíséri az idősebb urak hol dörgő, hol elfojtott basszus hangja és lágy baritonja. Perczelék éltek-haltak a muzsikáért. A spinét és az ének volt csöndes otthonukban jóformán minden szórakozásuk. S most a váratlan hangverseny ugyancsak kellemesen lepte meg őket. A második strófát már az özvegy is velük dúdolja s Terka szintén megereszti üdén csengő hangját s ez, mint a pacsirtaszó, trillázva fonódik a mind tüzeesebben zengő férfihangok közé.

—Kigyelmed miért nem énekel?—szóal meg Böske s arca merő elragadtatás, amikor látja, hogy Kuny szemében merő hódolattal egyre csak őt nézi és bármint integetnek feléje barátai fejükkal, biztatják, hogy velük fujja, néma marad.

—Szép kegyed hangját szeretném előbb hallani!—felel a gyáros. A leány elpirul. De bár Terkáénál is szebb a hangja, még sincs kedve énekelni. Most véletlenül Kuny kezére esik tekintete, fura alakú gyűrűjére. A karika arany pajzsán domború hármasszám csillog.

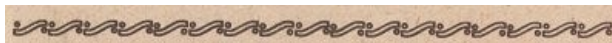
—Hát ez milyen gyűrű?—kérdi.—Csak nem tagja kegyelmed is valami titkos társaságnak?

—A világerő sem!—feleli a férfi.—Régi családi gyűrű ez. Még nagyapámé volt Bádenben s ott a hármasszám, úgy ejtik: treu, ami egyben hűt jelent. Édesanyámról nővéremre szállt a gyűrű. Ő nekem adta. Én meg ismét annak szántam, aki feleségem lesz.

Körülöttük mind vígabban zengett, zúgott az ének. Böske arca csodásan édes mosollyal tovább is csak a gyűrűre néz. A gyáros szívében hirtelen forróság árad el.

—Elfogadná?—kérdi bátran, elszánt hangon. A leány riadtan néz föl rá, reszkető ajakkal hallgatja mentegetőzését, mintha sírás fojtogatná.

(Folytatjuk.)

A Katholikus Sajtóvállalat az eddigi nem várt eredménnyel felbuzdulva, meghosszabbította a részvényjegyzési határidőt. Végre!—sóhajtottak fel sokan—csak hogy felébredt a katolikus tábor! Felébredt és tisztán látja a veszélyt, mely fenyegeti tértelensége miatt. De, vajon felébredt-e az egész tábor? A vezetők nézzenek körül és rázzák föl álmaikból az alvókat. Ébredjen, aki még alszik! Dolgozzon, aki már ébren van! Itt az óra! Cselekedjünk! Ha minden tehetős katolikus család csak egy részvényt is jegyez, eleget tett kötelességének. És ne elégedjünk meg azzal, hogy mi jegyeztünk: másokat is buzdítsunk jegyzésre. Ez lesz a mi sajtóhadikölcsönünk a vértőlküli csatához. Hozzunk meg tehát minden áldozatot, amely erőnkéből telik, hogy diadalra juttassuk lobogónkat.

AZ ÉLET MEGÚJULÁSA

[Pg 11]

IRTA: MÁTRAI RUDOLF

A természet élete, akár csak az emberé, álom és ébrenlét között váltakozik. Az álmat a tél kényszeríti reá, a felébredést a tavasz hozza meg neki, mely fokozatosan tárja föl szépségeit. Hajnalát a hóvirág jelenti. Alig hogy olvadni kezd, máris kidugja bókoló fejcskáját. Mintha körülnézne, előbujhatnak-e szunnyadó társai. Ezek sem váratnak magukra sokáig. Egymás után törnek felszínre a tulipán, a jácint, a tavasz ez ékes virágai. Korai ébredésüket hagymájuknak köszönhetik, mely még a megelőző esztendőből hozta magával a kifésüléshez szükséges anyagokat.

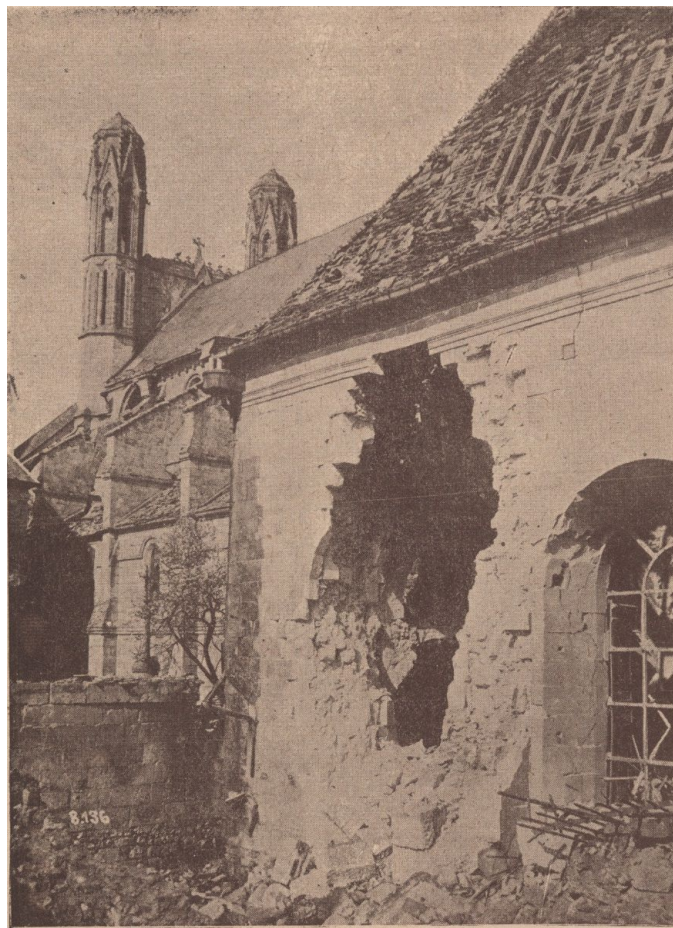

A FRANCIÁKTÓL ELPUSZTÍTOTT NOYON BUFA

A Nap hevének növekedtével az ibolyák bánatos színétől, a boglárkák sárga szirmaitól megélnkül a bokrok alja is. A fűzfa, nyárfa és mogyoró barkáikkal jelzik új életre keltüket. Lassanként a rétek fakó színe smaragdzöldre változik, a tavak tükrét új kerettel övezi a madárzajtól hangos nádas és éledni kezd a bükkös is. Ilyenkor a csupasz ágak között még a fák tövéig be tud hatolni a napsugár. E kedvező alkalmat sietnek kihasználni a kankalin, madársóska, berki kökörccsin, hogy mire árnyék borul reájuk, virágzásukat befejezhessék. Utánuk a cserjék kezdik bontogatni lombjukat. Később, mikor a szálfák is kilombosodnak és mozaikszerűen záródó leveleikből boltozatot építenek föléljük, már nem oly kedvezők fejlődésükre a viszonyok. Hisz a lomsátoros erdőben nincsen verőfény, a napsugár csak megtörten jut el az erdő mélyébe.

Ebben a félhomályban, az oszlopszerű fatörzsek között, a boltiveket utánzó ágak alatt mintha ősi dómban járna az ember, melynek miszticizmusából a kakukszó és a besurranó fénykévekben szitáló legyecskék tánca tereli vissza figyelmünket a való életre.

A tavasz az erdő és mezővel együtt zöld színbe öltözteti az útmenti pocsolyákat is. Az árkok naptól áthevült vize töméntelen moszatának ad lakhelyet, melyek látszólag porszemekből kelnek életre. Ugyanis az egysejtű moszatok parányi teste, mikor beköszönt a téli fagy, vastag burkot ölt magára. Ezzel védi magát a tél viszontagságai ellen. De ha a tavaszi szellő felkapja és pocsolyába hullatja, az élő anyag hamar előbujik szilárd tokjából. Megszabadulva börtönéből, a napsugártól zöld színt kap és néhány nap multán az oszlás által megsokasodott ivadékai fátolszerű tömegben népesítik be a pocsolyák vizét.

FRANCIA TELITALÁLAT A LAONI SZENT MÁRTON TEMPLOMON BUFA

Hasonlóan egyszerű számos felsőbbrendű növény ujjászületése is. A gyöngyvirág, az ibolya föld alatt rejlő tőkéjéből hajt ki olyanformán, mint mikor a fák holtak látszó ágain kifakadnak a rügyek és leveles, virágos hajtás lesz belőlük. Ily módon nemcsak az áttelelt növény újulhat meg, hanem új egyedek is keletkeznek. Figyeljük csak meg a kerti eper tövéből kiinduló, hosszú indákat. Ahol ezek gyökeret vernek, mindenütt egy-egy eperbokr fejlődik, hasonlóan ahhoz, mint mikor a földbe dugott bujtások megerednek. Az állatvilágban is vannak eféle jelenségek. A kettévágott földi giliszta, akárcsak a levágott és nedves talajba szúrt fűzfavessző, nem pusztul el, hanem a csonka részek kiegészülnek és két új állat keletkezik.

A kisarjadzásnál sokkal hosszabb folyamat a növényéletnek magvak útján való megújulása. A mag meglehetősen bonyolult képződmény. Egész kis növényt rejt magában ez a csira, melynek születése a virágban megy végbe. A mag kialakulása tulajdonképpen két sejt egybekelésének az eredménye. Miként ugyanis az állatoknak, a virágoknak is van petéje. Székhelye a termő alsó részében található magrügy és hivatása ugyanaz, mint a madártojásé vagy halikráké: új élőlény létrehozása. Erre azonban önmagától nem képes, előbb egy másik sejttel kell egyesülnie, amit a porzókból képződő virágpor szolgáltat. Arra, hogy a virágpor eljuthasson a petesejthez, különböző utakat használ föl a természet. A fűzfák és mogyoróbokrok barkás ágait lengető szél, a búzakalászatokat ringató fuvalat, főleg pedig a virágokat látogató méhek és lepkék mind azt szolgálják, hogy a virágport a termő bibéjére juttassák. Ha ez megtörtént, a virágpor kemény, bibircses burka felreped és nyúlványt bocsát le a magrügyhöz. E nyúlványon, mint valami tömlőn, a virágpor folyós tartalma lejut a magrügyben pihenő petesejthez, azzal összeolvad és megtermékenyíti.

A megtermékenyítés csodás hatással van a petesejtre. Az eddig önmagában tehetetlen sejt most el kezd oszlani és egymásután hozza létre a sejteket.

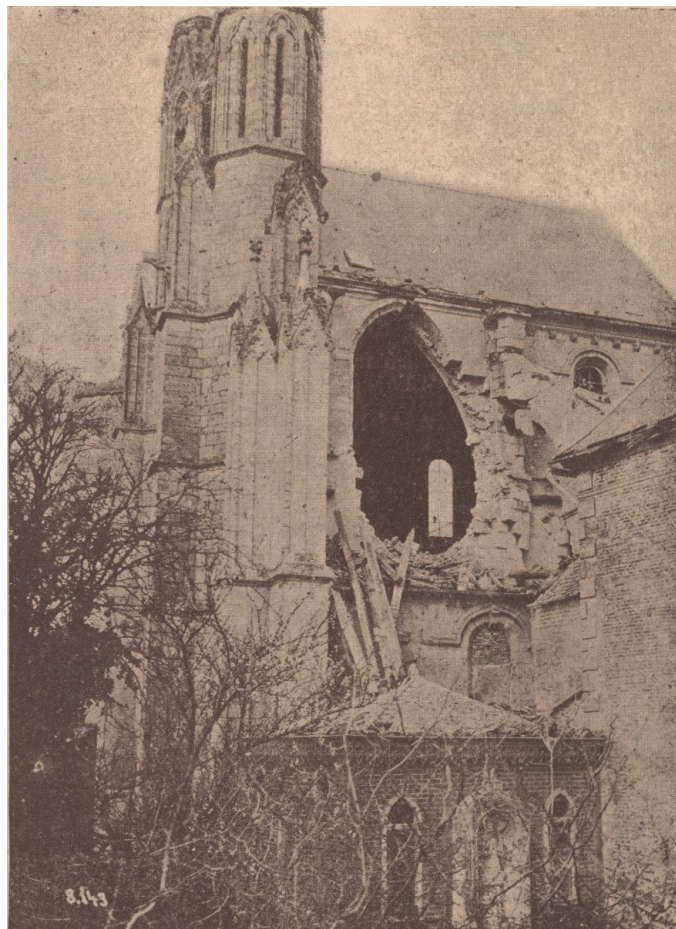
Az új sejtek kezdetben mind egyformák és gömbalakú halmazt alkotnak. Később azonban, mintha valami rendező kéz működne közöttük, eltérő csoportokká különülnek. Dudorodások és bemélyedések jelennek meg a most már fejlődésben levő kis embrión, melyek addig-addig módosulnak, mígnem kialakul a gyököcskéből, száracsakából és sziklevelekből álló csira. Ezáltal a magrügy maggá válik és utána a növényke rendszerint nyugalomra tér. Csak lappangva marad fenn benne az élet. Ilyen állapotban hideg, szárazság nem egykönnyen árthatnak neki. Baj nélkül elviseli a tél viszontagságait és tavasszal, ha nedvességhez meg levegőhöz jut, a nap melegének hatása alatt újult erővel fog hozzá a csirázáshoz.

Az életfolyamatok közös eredetének bizonyosságául a magképződéshez hasonlóan megy végbe az állatok, sőt az ember születése is. Ennek megértésére igen alkalmas az édesvízi hidra megfigyelése. Ez állatka csak egy-két centiméter és teste hosszúság, üres tömlő. Egyik vége meg van rögzítve, a másik szabadon áll és karszerű nyúlványokkal van felszerelve. A karok a táplálék megszerzésére szolgálnak. A szerzett eledel a közöttük levő nyíláson jut a testüregbe. Kellő nagyság elérése után az állatkán bimbószerű dudorodások keletkeznek és ezek a növények

sarjadzásának megfelelően, új állatokká fejlődnek. Vannak azonban dudorodások, melyek petesejtet rejtnek belsejükben és nem képesek ily módon új egyénekké alakulni. Náluk ez csak akkor következik be, ha a szomszédos dudorodásokban képződő termékenyítő sejtek kiszabadulva a petesejthez úsznak és vele, miként a virágpór a magrügyek petéjével, egybekelnek.

Az a két sejt, melyek egyesüléséből az új szervezet kialakul, különösen az állatvilágban rendszerint két egyéntől származik és így az újszülött tulajdonságai az öröklés folytán két egyén képességeiből tevődnek össze. E keverődésnek az egyén és faj szempontjából egyaránt nagy a jelentősége. Nevezetesen, ha valamely szervezet folyton csak oszlás, sarjadzás által szaporodik, az egymásután következő generációk annál satnyábbak lesznek, minél távolabb esnek a kiinduló ponttól. Végre annyira elcsenevészednek, hogy szaporodó képességük elvész. Ezt a végkimerülést az időnként közbe ékelődő megtermékenyítés gátolja meg. Akkor ugyanis, midőn az anya tulajdonságait képviselő petesejt egyesül az apa sajátosságait magába záró termékenyítő sejtrel, a szervezet új tulajdonságokra tesz szert és megifjodik.

A másik fontos következménye a két egyéntől való származásnak, hogy kint a szabad természetben a párokká alakulható egyedek és ezzel együtt az örökölt tulajdonságok száma a végtelennel határos. Eszerint az ivadékok változatossága is szinte kiszámíthatatlan. Ez az oka, miért nincs két teljesen egyforma élőlény, ami védi a fajt a kipusztulástól. A levegő meg a talaj eltérő összetétele, a nedvesség meg a fény különböző eloszlása, valamint a többi körülményeknek helyről-helyre való változása hozza ezt magával. Ily viszonyok között, ha a fajok egyedei teljesen megegyezők volnának, jóval kevesebben maradhatnának meg közülök, mint mikor öröklött képességeik változatossága révén alkalmazkodnak a helyi viszonyokhoz és ezáltal a maguk szükségletét meg a fajfenntartás követelményét is kielégítik.

A LAONI TÖNKRELŐTT SZENT MÁRTON TEMPLOM BUFA

RUZSINSZKY

ELBESZÉLÉS. IRTA: JANCSÓ ILONA

A városvégi kis vendéglő nyári étkezője tulajdonképpen egy hosszú tornác az épület frontján. Keskeny deszkakorlát szegi. Ezen apró ládikák vannak, amikbe futóbabot vetettek. A borfiú ezekre öblögeti a poharakat. Közülük egy ajtó az étterembe nyílik. Szembe pedig egy léces ajtócska az udvarra. Egyik oldalt egyetlen hosszú asztal áll. A másik oldalt apró kerek asztalok nem épen hófehér abroszokkal leterítve. Mindnek a közepén ott van a régi bőség szomorú tanujaként az üres fogpiszkáló-tartó. Egy nikkal csizmácska, félig lecsukott pici nikkal ernyő, avagy ujjnyi puttonyka. Ide többnyire vasutasok ülnek, kik gyorsan átfutnak a közeli állomásról; veszteglő utasok s öreg nyugdíjas hivatalnokok. A hosszú asztalnál tiszték ülnek. Egy pár orvos a kórházból s üdülő, gyógyuló, fáradt alakok. Némelyik még fehér kötést hord a fején vagy

gázpólyát a kezén. Mind bicegve jön. Déli harangszóra a vasfogas ernyőtartó karikája megtelik vastag, kampós botokkal.

Ebéd végén voltak már, Péterffy doktor csak akkor jött. Többnyire elkésett. Egyetlen mozdulattal végigköszöntötte az asztalnál ülőket s leült az őrnagy mellé, kivel kezét fogott. A tiszték egy ütemre felugrottak. Előírás szerint, de bizalmasan tisztelegtek a törzsorvosnak. Csak egy szörnyen sápadtarcú fiú maradt lesüppedve az asztal végén. Székéhez mankó volt támasztva. Jobbkeze fehér pólyával felkötve a nyakába lógott. Ez a fejét hajtotta meg mélyen. Mellette egy hely üres volt. Az egyetlen pincér a tányérokot szedte. Karján a porcellán piramissal megállt a doktor mellett.

—Bab kolbásszal...

—Igen—felelt a doktor, mialatt tekintete szórakozottan révedezett a szembeüelők feje fölött, ki a térbe. A tavasz már féktelenül pompázott, mint egy keleti királynő. A közeli sétatér fái már sáttort voltak a gondozatlan utak papírhulladékaira és a tavalyi avarra. A vasút rövid, éles füttye már nem akadt meg az ágakba, hanem simán elsuhan a lombok sűrűje fölött, mintha egy ujjongó, óriási rigó szállna el, melynek fészke odaát van valahol eldugva a hegyoldalba ágyazott zöld dunyha ráncába. Oldalt a nap nekifeküdt a kórház ablaksorának. Egybe épen fehér párnát tett ki egy apáca. Piros csíkos pokrócot, meg egy gömbölyű vizesüveget. Az üveg szikrákat szórt, mint egy óriási gyémánt...

—Mákosmetélt...

—Igen—hagyta rá a doktor.

—Mákoszt eszel?—szólt bele az őrnagy figyelmeztetően.—Hisz nem szereted a mákoszt Jani.

—Igaz. Hozza dióval...

—Nem hiszem, hogy tudnám dióval szolgálni—szólt a pincér kissé fancsalin, de restelkedés nélkül.

—Akkor szárazon, csak azt a kis megemészthetetlen szemetet ne szórják reá...

Ez a pár szó, mintha megnógatta volna a mészáros belső embert. Szeretettel végignézett a felmedáliázott fiúkon, akiket láburaállított, megfoltozott. A sápadt fiúnál megállt. Ehez szólott:

—Ruzsinszky nem jön többet, Kolár.

—Nem? Miért, doktor úr?

Érzékeny, csonka volt ez a hang, mint az egész fiú.

—Meghalt.

Ezután a szó után nagy csendesség lett. Mozgások és energiák megálltak egy pillanatra. A doktor már túl volt ezen. A nagy csendbe elkésett ebédjét kanalazta. Valahogy mind és egyszerre, mintha látomást láttak volna. Képzületük szinte erőszakkal hozta elő Ruzsinszkyt. Ujra ott látták ülni Kolár mellett. Kopott, de majesztétikus, mint egy száműzött öreg herceg. Mintha látnák tar és nemesszabású koponyáját. Hosszú, sovány ujjait, amint egy kis női zsebkéssel fogpiszkálót farag Kolárnak. A sápadt fiú megdöbbenése meg épen olyan heves volt, mintha mellen ragadta volna valaki, aki erős, aki adáz. Érzéseinek összessége szétpergett. Csak egy maradt, mint mikor a száraz kalászba csak egy mag marad. Emlékezett. Pillanatok alatt visszaélt egy semmisnek látszó epizódot, ami mégis—mondhatni—groteszk bájjal rajzolódott rá arra a perce.

Az első szép, meleg napon történt. A sétatér felől kocogott mankójával. Mint mindig, legkorábban, hogy ne kelljen székek és emberek között botorkálni a helyére. A pincér az asztalt terítette kint a teraszon.

—Az őrnagy úr parancsára hoztuk ki—mondta és besietett, mert egy vékony, ingerlő hang kiáltotta:

—Aladá-ár!

A beteg fiú bosszúsan mérte körül az asztalt. Egyik oldalt egy sor szék volt a falnak támasztva. Előtte szorosan az asztal. Másik oldalt is egy sor szék. E mögött alig egy lépésnyi hely a korlátig. Itt kell elbotorkálnia, hogy szokott helyére, az asztal végére jusson. Egész kis kálvária. A székek rendetlenül terpeszkedtek útjában. Olyan sok-sok széklábot látott, mintha mindnek legalább húsz lett volna. Mankója csúszott a kövön... Sapkája alatt kicsi hideg gyöngyszemek ültek ki a homlokára... Seholy senki. Csak a túlsó oldalon, egy kis kerek asztalnál egy öreg úr ujságot olvasott. Ugy tetszett, hogy az is elmegy. Ledobta az ujságot s a kis léces ajtón kilépett a térre. Jobb is. Az ilyen kis küzködések ne lássa senki. Ezután már mindig így lesz!... Nem ment el. Csodálatosan mindig elébekerült. Egy pillanatra egy vonalba voltak. Egyik kint, a másik bent a teraszon. Köztük a korlát a kis ládikákkal. Az öreg úr előbbre ment, aztán hosszú, sovány lábaival átlépte a korlátot és előtte termett. Mindez az alatt történt, míg egy pillanatra megállt tehetetlenül. Gyorsan eltaszigálta a székeket az útból. Mosolygott. Ritkaság öreg arcon a mosoly.

—Lám,—mondta—milyen jó, hogy a nyugdíj nem nevel pocakot. Ez a pincér egy teve. Egész torlaszt épített ide székekből... Bocsánat!... Láss, én öreg vagyok már... Megengedi, hogy segítsek? A nagyapja lehetnék... Én már sok mindent megérték...

SEREGEINK A NYUGATI FRONTON—Felvonuló tábori tüzérség

Az asztal végén a széket alátolta. Akkor a fiú úgy érezte, hogy gyöngén átöleli.

—Jól van így?—A mankót mellétámasztotta.

—Ruzsinszky vagyok.

Kihúzta magát. Kisfiúsan szalutált s elment. Ujra elbujt az ujságok mellé. Másnap a tornác előtt sütkérezett a delelő napon. A zsebéből morzsát szórt. Egynapos pici, gömböc csirkék kapirgáltak a lábánál.

—Gyönyörű időnk van! Arany idő. Van szerencsém.

A kis ajtót kitérte előtte.

—Bocsánat. Tőlem elfogadhatja... Ez semmi. A hely szűk, de levegő az van. Fő a levegő. Gondolja, hogy a nagyapja vagyok... Leülhetek, míg az urak jönnek? Szívesen veszi? Ugy látszik, hogy megszerettem egy kicsit. Ez megesik velem. Vén csacsi, magyarba ojtott lengyel vagyok ... Na, már most ez a két vér együtt... Míg fiatal voltam, a szívem mindig muzsikált...

Ebből kifolyólag, belekezdett egy fölötté érdekes témába: Milyen hatása volt a háborúnak a nőkre? Érdekesen beszélt. Játszott a témával. Villogtatta. A fiú keserű pesszimizmusának kemény kapcsait hévvel ostromolta. Nagyon belemelegedtek. A főhadnagy jött egy fiatal orvossal. Ősz fejét mélyen meghajtotta előttük.

—Ruzsinszky vagyok. Engedelmükkel...

Visszaült egy pillanatra.

—Holnap folytatjuk, hadnagy úr. Meg kell önt győznöm...

Gálánsán köszönt és elment.

—Ki volt ez, Kolár?—kérdezte a doktorka.

—Jóformán magam sem tudom. Talán egy hímnemű és öreg Sherezáde...

Érdekes bácsi és jó, jó...

Azontúl minden nap ott ült a fiú mellett egy félórácskát. Istápolta. Mulattatta kis történetekkel, érdekes háttérű epizódokkal. Már az egész társaság ismerte, mert hol egyik jött előbb, hol a másik. Egy nap az őrnagy is ott találta.

—Ruzsinszky vagyok. Engedelmével, őrnagy úr...

—Csak tessék! Örülök.

Lent az asztal végén finom és halk tere-fere folyt. Jóleső, kis hahotákkal tarkázott zsongás. Néha Kolár is nevetett. Az őrnagy úr rábólongatott a dologra s mintha még mindig ott tartanának: „Ruzsinszky vagyok”.—Igazán örülök—mondta újra.

Egy vasárnap Péterffy doktor hamarabb szabadult a kórházból.

—Nini, kit látok! Te vagy, öregem?

—Engedelmeddel, Jánosom. Szertartásosan meghajolt.

—Csak parancsolj—mondta szívesen.—Örülök, hogy szerencsétetted asztalunkat. Már hallottam egy jó öreg vidám bácsiról, aki itt lelki medicinát osztogat. Bizony alighanem a te diplomád az igazi...

Aznap tüdősleves volt és báránysült salátával. Remek menü. Az órnagy kínálta, hogy ebédeljen a társasággal. Legyen vendégük.

—Méltóztassál, öregem—mondta a doktor is.

Finom gesztussal tiltakozott:

—Nem, grácia; nem. Megvannak a magam kis bogarai. Tizenegykor egy jó kis harapós villást eszem egy pohár sörrel; hatkor pedig teát, egy pár tojást vagy ilyesvalami könnyű hülyeséget, amit magam készítek el otthon. Te tudod, Jánoskám, hogy ez elég öreg embernek. Hanem ha megengedik, maradok száraz vendégnek...

Gondoskodott Kolárról. Ebéd végén fogpiszkálót faragott a fiúnak...

Később a doktortól tudtak meg még egyet-mást róla. A doktor, mint helybeli, gyermekkorától ismerte. Különös, vonzó egyéniség volt mindig. Igazi gavallér. A szűk viszonyok ketrecébe zárt királyi vad. Katonatiszt volt. Aztán jött a szerelem és egy kis állás a só-hivatalnál ... Egy leánya is van. Zseni nagysám vagy amint ő hívta: „Zsenkó lányom”. Zsenkó igazi szépség volt néhány évvel ezelőtt. Sokunknak megdobbant a szíve, ha az uccán elötűnt túlmagas, szoborszép alakja. Rendesen sima, sötétkék ruhát hordott. Közelebről aztán nem vonzott. Fagyosan fogadta a hódolatot. Mondták, hogy kordába tartja a finom öreget. Meg-megnyirbálta a tollait, hogy maradjon csak a földön. Ő maga számító volt és praktikus. A postán volt hivatala, de otthon is katonás rendet tartott. Az öreg büszke volt a leányára, de humoros, negédes zsörtölődésbe burkolta.

—Zsenkó remek leány, csak egy kicsit nagy. Tyű, hogy is mondjam, úgy... erős vagy mi.

Biztosítottuk az öreg barátunkat, hogy így nagyszerű, így királynői Zsenkó nagysám... Tényleg, valóságos álmétkodással néztünk szűk szoknyája után.

—Hát, gyerekek, kinek a pap, kinek a papné. Egy kicsi, riadós nőcske nekem inkább teszi. Az olyant ölbe kapjuk, dédelgetjük, babusgatjuk ... Nem is tudom hova indult Zsenkó, hogy ilyen óriás lett...

A szép Zsenkó fölött is telt az idő, de még mindig utána kellett nézni és néztünk is, habár már a legnagyobb fiút kézenfogva beiratni vittük a piaristákhoz. Ez időtájt megfogott az öreg.

—Zsenkó férjhez megy, pajtikám.

Melegen gratuláltam. Nagy grandezzával fogadta.

—Még pedig jól, Jánoskám; jól. Egy tanácsos veszi a postától. Felülvizsgálni jött a hivatalt. Zsenkó az ő sima, kék ruhájába... Na aztán képzelheted... Jó gyerek, gavallér gyerek. Szeretem. Azonban nem tudom, hogy lesz, ha valami zöld, gügyögő természet...

Komikusan megvakargatta a füle tövét, mintha mondta volna:

—Zsenkóval nem kukoricázol, kamerád.

Zsenkó elment. Ugy tudom, hivatalból is áttették az ura mellé...

Pár év alatt igen leromlott az öreg. Már jól benne voltunk a háborúban. A nagy Moloch, minket orvosokat is ugyancsak hajtott. Ritkán láttam. Feltűnt.

—Nem jó így, öregem. Nagyon egyedül vagy. Legényesebbek vagyunk, ha asszony köti csokorra nyakkendőnket... Szatírikusan pislogott.

—Tán ördögöd van, Jánoskám, hogy egy követ fujsz Zsenkó lányommal.

Folyton hí. Kezét a mell-zsebére tette, mintha mondta volna:

—Itt vannak a levelei. Mennyi argumentumot össze tudnak hordani az asszonyok. Zsenkó mindig kitűnő gyerek volt... Te is kitűnő fiú vagy Jánosom, de hagyjátok, hadd röpködjön az öreg darázs...

Ennyi volt s most meghalt—mondta a doktor.

—Sokszor van úgy,—folytatta a nagy csendbe, az után az egy szó után—hogy az igazi színjáték csak akkor kezdődik, ha a függöny már lehullt. A garasos tojások, meg a más garasos tápláló hülyeségek óriásilag kinőttek a kis nyugdíj keretéből. Határozottan nélkülözött. Sőt nem hagy nyugtot az a sejtés, hogy tegnap már lakása sem volt. Az este tizenegykor keresztüljöttem a sétatéren. Egy pár súlyos betegemet akartam még megnézni. Egy padon ült. Sohasem láttam kint ilyen időben. Megállított valami. Mit csinálsz itt, bátyám? Nem szólt. Közel hajoltam.—Halló, öregem!—Nagyon oda volt.

SEREGEINK A NYUGATI FRONTON—Nehéz ágyunk az angol-francia állásokat lövi

—Te vagy, Jánoskám? Köszönöm... Elszédültem egy kicsit. Bolond dolog, de elszédültem. Te tudod, hogy megy az...

—Tudom, de azt is tudom, hogy ez nem jól megy így. Ne légy már olyan makacs. Magam írok Zsenkónak, hogy jöjjenek utánad. Így nem hagylak! Ott a helyed a leányod mellett, akár akarod, akár nem. Kemény voltam hozzá. Azt hittem akkor, hogy nagyon sajnálom, hogy jobban már nem sajnálhatnám...

—Jánoskám—mondta, törött hangjába egy kis diadalmas öröm vibrált.

—Jó fiú vagy, okos ember vagy, de ebbe a dologba csak puja vagy... Látod, úgy áll ám a dolog, hogy épen útban vagyok Zsenkóékhoz. Az éjjeli vonathoz indultam... Már nagyon zaklat. Itt a levele. Szívére tette a kezét. Lehet, hogy igaza van. Hát legyen nektek lud, ha kövér... Megyek. De látod, elszédültem egy kicsit... Ne törődj velem Jánoskám, ne...

Összecsuklott. Behozattam a kórházba. Hajnalra agonizált. A zsebébe kerestem a Zsenkó címét. Volt nála: két vas hatos, egy zsebkendő, az a kicsi kés... Abba a zsebbe, ott a szive fölött, ahova mindig mutatott, nem volt semmi. Még egyszer, szinte csak magának mondta a doktor:—semmi...

[Pg 18]

SEREGEINK A NYUGATI FRONTON—Megérkező nehéz ütegek

Percy jóformán csak egy héttel ezelőtt egy löncs alkalmával ismerte meg jobban a leányt és ma látta először estélyi toalettben. Valóban bájos volt. (Helén különben előre megmondta, hogy nagyon tetszeni fog Percy-nek.) Üde, arányos termete volt és meglepő fesztelenséggel mozgott. Az arca kicsi, majdnem háromszögletű mint a macskáé, szeme búzavirágszínű, hosszú, fekete szempillákkal, fogai, nyaka és karja vakító fehérek.

—A maga édesanyja valóban nagyszerűen csinálta—felelte.—Ugy örülök neki, hogy maguk megtartják a cselédek bálját. Nem értem, hogy tudják egyes szomszédaink úgy elhanyagolni... Igaz, tudja már a beszédét?

Arcán megjelent a tréfás kicsi gödröcske.

—Ah!—sóhajtotta Percy.—Talán majd csak sikerülni fog. Próbáljuk meg. Azzal fogom kezdeni, hogy mekkora öröm együtt látni ennyi jóbarátot (könnyű hangsúly a „jóbarát” szón). Én ugyan nem szoktam meg a nyilvánosság előtt való szereplést, de most nem kerülhetem el azt, hogy miután apám gyengélkedik, én ne intézzek néhány szót önökhöz azok... azok részéről...

—Akik... segítette Mabel.

—Igen, akik idegen létükre oly barátságos fogadtatásra találtak ezen a környéken. Mert az anyám kívánja, hogy ezt bevegyem a beszédembe. Én ugyan nem akartam, de ha már kell...

—Folytassa csak—szólt közbe Mabel.—Különben nagyszerűen csinálja...

—Köszönöm—folytatta Percy.—Mindazonáltal jóleső érzéssel—ne mondjam inkább úgy, hogy „elégítéssel”—(tudja ezt a szót használni a király is?)

—Mondhatja úgy is, hogy „nagy elégítéssel”. Egészen jól hangzik.

—Akkor tehát—nagy elégítéssel gondolok arra, hogy habár mi a személyünk szerint idegenek vagyunk is ezen a vidéken, legalább a családunk nem az. A családunkat ősidők óta mindenki tisztelte ezen a vidéken—ez lesz a beszéd tartalma Miss Marrison.

—Helyes. És most hogyan fogja befejezni? Mert tudja, az utolsó mondat mindig a legfontosabb. Másképpen megtörténhetik az is, hogy nem tudja majd abbahagyni. És akkor mit csináljunk?

—Majd jó étvágyat kívánok nekik, meg jó éjszakát és leülök.

—Azután tapsvihar—mondotta Mabel.

* * *

Percy végtelen nagyra volt önmagával. Tudatára ébredt annak, hogy mindeddig nem értette meg kellőképpen azt, hogy mekkora jelentősége van vagyoni viszonyaik megváltozásának. Néhány hónappal ezelőtt még vendég minőségében sem vehetett volna részt valamelyik vidéki úricsaládnál a cselédek bálján. Most pedig itt ő a házigazda és egészen jól érzi magát a szerepében és fesztelen leereszkedéssel forgatja meg Gladwin asszony hengeralakú derekát.

[Pg 19]

Miss Marrison is nagyon tetszett neki. Mindig megcsodálta fesztelen viselkedését, különösen most, hogy oly közvetlenséggel érintkezett vele, mint soha más nő őelőtte. Szupé előtt újra együtt táncoltak; és mikor a szupé ideje elérkezett, örömmel vette észre, hogy alig néhány hellyel lejjebb ül James mellett. Mikor az imént kint ültek a hallban, az a gondolata támadt, hogy beszélni fog neki Miss Farhamról. De mégsem beszélt. Attól tartott, hogy nem fogja megérteni őt.

A szupé kitünő hangulatban folyt le.

A vasoszlopos, kövezett padlós cselédek hallja zászlódiszben pompázott. Két hosszú asztal süteményes tálaktól görnyedezett. A tűzhely fölött zöld levélkoszorúban óriási vörös paizs függött, fehér vattával kirakott felírással: Isten hozott. Egy tucat ember szolgált fel sorjában és a vacsora közepén egy koromfekete hajú ember—(Given úr,—aki a kastély óráit kezelte—mint Percy hallotta hölgyétől, Gladwin asszonytól)—tréfás dalt énekelt. Charles kísérte zongorán.

A beszédek is nagyszerűen sikerültek.

Először Underhill úr emelkedett szólásra a második asztal fejénél.

—Percy úr, Helén kisasszony... Ladies, and Gentlemen—kezdte és pompás kis beszédet vágott ki sok találó szellemességgel és minden sértő kitétel híjával. Sajnálattal emlékezett meg bőkezű gazdájuk távollétéről, de sietve tette hozzá, hogy Percy úr is „párját ritkítja minden idők házigazdája között, mint ma este mindenki tapasztalhatta”. (Erre a kiszólásra mély csend támadt, majd meg hangos felnevetés.) Underhill úr pedig tisztelettel párosult humorral beszélt tovább. Mindenkit belevett beszédjébe. Miss Marrison neve hallatára tapsorkán tört ki, amit a fiatal leány bájos mosollyal viszonzott. A rektorról és a feleségéről—bár ők már nem voltak jelen—azt mondta, hogy „a legújabb idegenek a plébánián, akiket mi már mindnyájan barátságunkba fogadtunk”. Helént pedig a fiatal ladynek nevezte, „aki egyszerre meghódította valamennyiünk szívét”. Csupán Brandreth-Smith asszony nevét nem kísérték díszítő jelzők. Őt csak tiszteletes hálával említette, mint akinek méltóságos alakját úgy sem emeli a dicséret. Végül a családnak és

az egybegyűlt vendégeknek egészségére üritette a poharát.

Azután Sharpe úr állott fel—Brandreth-Smith úr inasa, a háztartás legújabb szerzeménye—és száraz, virágtalan nyelven teljesítette kötelességét. Éltette Gladwin asszonyt és Underhill urat és figyelmeztette a társaságot, hogy ez a nagyszerűen sikerült multság—természetesen Brandreth-Smith úr és asszony bőkezűsége mellett—az ő fáradhatatlan rendezésük eredménye. Majd a vadőr szólalt föl és a háztartás tagjainak egészségére kocintott. Végül Underhill úr köszönetet mondott önmaga és Gladwin asszony nevében a vendégeknek szives megjelenésükért és ekkor Percyre került a sor.

Ez volt a legelső alkalom életében, mikor nagyobb hallgatóság előtt kellett beszélnie. Kezével az asztalra támaszkodott, szemét pedig az előtte levő virágcserépre szegezte és elmondta mondókáját. Ködbeborult előtte az egész szoba, kivéve Marrison kisasszony mozdulatlan arcát. Csak őt tartotta szem előtt a beszéd kezdetétől a végéig. Maga sem tudta miért, de fontosnak tartotta, hogy az ő jó véleményét kiérdemelje. Eléggé sikerült is ez az első felszólalása. Mikor befejezte a szót és leült, hangos taps keletkezett, ő pedig remegő kézzel nyúlt vörös borral telt pohara után. Azután Mabelre nézett és félénken mosolygott. A leány nyíltan visszamosolygott rá. Mikor pedig később táncba vitte, így szólt:

—Egészen jól csinálta!

—Nem mondtam valami bolondot?—kérdezte a fiú.

—Nem. Igazán nagyszerűen beszélt—erősítette amaz.

Sokáig ébren feküdt az ágyában az éjjel, vagy inkább reggel felé, mikor nyugovóra tért, a szívét pedig megdobogtatta a bor és az indulat.

Tűzzel táncolt egész éjfél után két óráig. (Mabel félórával előbb visszavonult.) Azt a látszatot akarta kelteni Mabel előtt, mintha csak a táncolók előkelősi mozdulatai fölött mulatna, pedig valóban kitűnően mulatott. A régimódi táncok járták itt még, valcer után és ő az egyik cselédleányt a másik után forgatta meg, a skót tánc közben pedig ő ujjongott lehangosabban.

A tánc és zene láza átment a vérebe és most, hogy hűvös vánkásokon nyugodott, ott lüktetett a fejében ritmusa.

Reggel mire felébredt, a nap már magasan állott és James—mintha csak nem is lett volna azonos a tegnapi csapongó jókedvű Jamesszel—a legkifogástalanabb önuralommal végezte szolgálatát és épen odavitte ruháját az ágy mellé.

—Remélem, jól mulatott az éjjel—szólt vígan Percy.

—Igen, sir, köszönöm.

James szemét kék karikák övezték. Percy arra gondolt, hogy ő ugyanilyen lehetett az éjjel lefekvés előtt.

—Maga rettenetesen ki van merülve, James.

[Pg 20]

—Nem, sir, nem nagyon.

—Beh szép mégis ez a világ!—kiáltotta Percy, mert arra gondolt, hogy reggelinél találkozni fog Mabellel.

II.

—Ah!—szólt Hilarius atya, mikor belépett a barátok társalgójába.—Ön van itt, Main úr? Hogy érzi magát?

Aznap este tartották Marstonban a cselédek bálját, de a két ember közül természetesen egyik sem tudott róla. Percy már legalább két hete járt utóljára a kolostorban, akkor sem tett említést a dologról. Main úr most civil ruhában még szánalmasabban festett, mint azelőtt, s legjobban az olyan tiszteletreméltó idősebb urasági inashoz hasonlított, akinek rosszra fordult a sorsa. Készen vett sötétszürke ruhát hordott, felálló gallérral és széles, fekete nyakkendővel, mely egészen eltakarta ingét. Cipője eleje felállott, mintha egy-két centiméterrel hosszabb lett volna a kellenél. Halványan mosolygott, mikor a barát kezét nyújtott neki, de ez a mosoly is hamar eloszlott jóságos arcáról.

—Nos, talált-e már valami alkalmazást?—kérdezte Hilarius atya.

—Nem, atyám. Minden címet felkerestem, amit ön adott. De sajnos egyiknél sem volt számomra alkalmas állás.

—Lássuk csak... Úgy-e négy hete volt itt utóljára?

—Igen, atyám. Azóta szaladgálok mindenfelé állás után.

A szerzetes bólintott. Main úr pedig izgatottan dörzsölte össze hosszú kezét és folytatta.

—Még egy-két dolgot el akarok mondani, amit eddig nem mondtam el.

—Kezdje csak. Mondjon el mindent.

Main úr rövid habozás után elkezdte.

—A minap említést tettem arról, hogy van egy kevés megtakarított pénzem. Ez igaz. De nagyon kevés. Most, hogy összes számláimat kifizettem, alig maradt harminc-negyven fontom... Azt azonban nem említettem, hogy a feleségem könyvet írt...

A barát figyelmesen nézett rá.

—Könyvet?

—Igen, és pedig eléggé sikerült könyvet. Bár én nem olvastam el...

—Nem olvasta?

Main úr küzködött önmagával, míg újra szóhoz jutott.

—Nem.... Pedig a könyvet rögtön elfogadták és csinos összeget fizettek érte a feleségemnek. De... én nem tudom helyeselni a könyv tartalmát. Nagyon kíméletlenül írja le benne néhány ismerősünket.

Hilarius atya megütközve nézett rá. (Folytatjuk.)

SEREGEINK A NYUGATI FRONTON—Angol foglyok beszállítása

Kultura

[Pg 21]

SZÍNHÁZI ESTÉK

GÖRÖGTŰZ

HEVESI SÁNDOR HÁROM FELVONÁSOS VÍGJÁTÉKA ELŐSZÖR ADTÁK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN MÁJUS 3.-ÁN

Hevesi Sándor premiérjére mindig kíváncsi várakozással megy az ember, nem mintha már maradandó értékű, nagy színpadi munkák jelölnék az útját, sőt épenséggel nem ezért, hanem az ellenkezőjéért; mert tőle mindig remélhetni a meglepetést titokban, hogyha egyszer a benne élő színpadi író eléri a színpadi technikust, rendezőt, dramaturgot. Elsőrangú színházi ember, kit frázisok nélkül is lehet európai mértékkel mérni s ha a színpadi író igénytelen is a benne élő színpadi teoretikus mellett, azért érdekességnek se utolsó vele mint íróval szembenállni. Igazi modern ember, gyors, eleven s ha könyvtárakra menő fíliánsokat is böngészett már át, inkább cikkeket ír; Shakespeareról is, Molierről is, a színpadról is, mint fíliánsokat. Rendez operát, görög tragédiát, Shakespearét s bohózatot s ha kell operettet is bizonyára. Eddig természetesen csak adminisztrációs munkában láttuk s hogy van-e színházi programja; ebből a rendező keveset mutathatott. Egyszer lobogtatta meg a régi Thália alakulásokon, hogy mit is akarna, de csak rövid ideig. Körülötte fiatal írók, színészek álltak, akik ma már beérkeztek s nevükből rakéta vált.

Akkor különös nevek cikáztak a levegőben, de aztán minden forrongás megnyugodott, kiérdemesült és elaludt s ma a kitűnő Hevesi Shakespeare mellett néha groteszk háborús klasszikusokkal találkozunk össze.

Uj vígjátéka, a Görögtűz, a színpad világát rajzolja, azt az életet, melyben minden tűz, láng, de csinált tűz, rakéta. Ebbe a színdarabba is egy kívülről jövő ember hozza az igazi életet; egy vidéki földbirtokos, ki Genfben egyetemi tanára a pszichológiának. Ez az Adorján nevű úr beleszeret a híres színpadi csillagba, Murányi Évába s mikor megkéri a kezét, egyszerre előugratja komoly szándékával a színésznő mellett próbálkozó csélcsep udvarlót s a fiatal báró is, az író is komolyan versenyezni kezdenek Éva kezéért. Ennek a három kérőnek a helyzete adja a vígjáték összes bonyodalmát. Jól kipróbált, vígjátéki trükk, franciás könnyedséggel tartva, de operettes stílusából hiányzik a szellemesség, a könnyedség. Legnagyobb részében teljesen agyoncsépel; ismerős helyzetekkel, alakokkal találkozunk. A darab egészében szintelen és még a célját se éri el; előre látni az egyszerűen bonyolított cselekményt, nem is érdekes, nem is mulattató. Még az átlag-közönséget is fárasztani és untatni fogja, sőt talán épen az átlag-közönséget igazán. A darab bizonyára nem a fiatal Hevesi Sándort reprezentálja, kinek más szándékai voltak a színházzal s hisszük, hogy ma is vannak. Hogy a vígjáték legtöbb szereplője kiesett akarva nem akarva a darabból és keservesen, esetlenül feshengett a helyén, azért most ez egyszer az író Hevesi Sándor a felelős és nem a rendező.—c.

Oláh Gábor: *Balgatag szerelem.* (Elbeszélések.) Az új magyar irodalom egyik legérdekesebb és értékeesebb egyéniségével rövidesen „Arcképsorozat” rovatunkban foglalkozunk. Oláh Gábor elhelyezkedése, sikerei és csalódásai igazi korkép abban az irodalmi tülekedésben, amely a pompás jelszavak mellől sohasem tudta lekapcsolni az egyéni érvényesülést. Nem is akarunk elébe vágni ezzel a rövid lélekzetű kritikával Oláh Gábor arcképének, amely tanulságos és kimerítő lesz, de mégis foglalkoznunk kell legújabb kötetének elbeszélésével, ha másért nem, azért, mert manapság ritkán akad kezünkbe becsületesen megírt könyv. Nem úgy értjük ezt, mintha minden morális elvünkkel viszhangzó írásművet becsületesnek tartanánk és becstelennek minden olyant, mely az ellentétes világnézletet szolgálja. Mi becsületesnek tartunk minden írást, melynek írója nem adta el meggyőződését sem pénzért, sem az olcsó tömegnépszerűségért. Oláh Gábor tragikuma épen az, hogy még jóbarátainak sem tudta eladni magát; a magyar pusztá forgetege lázong benne és a Hortobágy délibábjának pókhálós színein is tud olvadozni. Mélyre hangolt, szubtilis líra és vad, zúgó szenvedély a két szélsősége,—olykor degenerált, sápadt, szenvedő magyar úr, olykor durva, konok, trágár paraszt—de mindig őszinte a maga egyenes módja szerint. Mondanivalóját nem csiszolja, nem válogatja, a testiség igáját szinte dicsekedve viseli, erotikus és szabadszájú, majd betegesen halk és gyöngédszavú, Nyugat kultúrája megremegteti szilaj vérét, el tud lágyulni érzékiesen puha szentimentalizmusba (*Balgatag szerelem*) és nekivadultan száguld magyar vére a leggyönyörűbb, mostanság megírt magyar novellában (Vass Mihály jó napja). Sajnáljuk, hogy a vidék zsurnalisztikájának is tett engedményt. „A kém” című novellája például primitíven köznapi, feldolgozása, humora a régi vidéki újságok „Csarnok” rovatára emlékeztető és azt jelzi, hogy Oláh Gábornak nagyon is kell figyelnie irodalmi fejlődése kontinuitására. Szertelensége a jó ízlés határait surolja s a szuggesztív kulturáltság és ösztönös kulturátlanság kevés írónkban jelentkezik olyan bizarr szuverénitással, mint Oláh Gáborban. *a. j.*

[Pg 22]

Szemere György: *Két leány.* Regény. A regény, ahogy gyerekkorunkban élveztük, voltaképen kiveszett. A mese bűbajos változatossága, pazar színei, fantasztikus valószínűtlenségei Jókai óta valóssággal a mesevilágba süllyedtek vissza. A realitás hideg keze és éles szeme az életet tépdési és láttatja, s az újabb magyar regényirodalom (de meg e külföldi is) vagy úgynevezett szórakoztató, limonádés szerelmi históriákat ad, vagy véresen torz valósságokat. Az analitikus regények sem követik Bourget valamikor annyira divatos útját, analízisük viselkedő, kegyetlen boncolása vérző sziveknek és lázadó érzékeknek. Szemere György újabban mesélni kezd. Romantikus módon, de nem ösztönös, hanem tudatos fantáziával. Nyilván valami külön képet alkotott magának a modern magyar olvasóközönségről és valahogyan a mai magyar társadalmat is ilyen tudatos prizmán keresztül látja. Nem akar elmaradni a divatos áramlatoktól, de nem is tud lépést tartani velük. Ezért mindig szép, igaz és természetes, ahol a magyar életet írja le és erőszakolt, elkényszeredett, mihelyest úgynevezett újszerűt akar adni. „Két leány” című regénye pompásan indul, erős, jellemző színekkel, magyar humorral és régi jó, tiszta levegővel s az olvasó és kritikus nem tudja elképzelni, miért kellett a turáni tendencia és az okkultizmus zavaros misztikumába fulladnia. A regény első része: a régi Szemere György—a második: olyan valaki, aki nem akar elmaradni az újabb nemzedék raffinált előretörései mögött. Holott Szemere György akkor nem marad el, ha talentuma saját gyökerétől lombosodik. Vannak talentumok, amelyek nem bírják az átültetést és nem türik az idegen napot. *a. j.*

Pásztor József: *Rangosan.* (Alföldi történetek.) A vérbeli magyar írók figyelme az utóbbi években feltűnő módon terelődött a népelet felé. Volt régebben is divatja a „népies elbeszélések”-nek, de ezek az elbeszélések a régi népszínművek kurtított kópiái voltak, hazug romanticizmussal, émelygős frázisokkal és lehetetlen viaszfigurákkal. A modern magyar írók a nép lelkének egyszerűségét lesik el, azt rögzítik meg, ahogyan ebben az egyszerű, de fényes síkban visszatükröződik a modern élet reflexe. A visszatükröződés az író szeme szerint változik, hol durvasággá, hol trágársággá, hol finom, tiszta lelkeséggé. A két véglet itt Móricz Zsigmond és Gárdonyi Géza, mindakettő őszinte és tisztán lát, de Móricz többnyire csak a zordat, a testiséget látja tisztán, Gárdonyi a magyar lélek tiszta, ősi szépségeit s ez a látásuk dönti el irodalmi pozíciójuk értékét is a jövő ítélszéke előtt. A tanítványok ízlésük, hajlamuk és talentumuk szerint egyik vagy másik iskolához sorakoznak s bizony gyakran a fegyelmezetlen végletek torzításába esnek. *Pásztor József* eleven és mindig friss talentumát épen lapunk hasábjain, egyik

könyvéről írt kritikánkban mi tereltük a népélet felé. Tösgyökeres magyar ember, akit sokszor emlegetett mostoha irodalmi viszonyaink egy időre a divatos, felületes és léha novellisztika felé sodortak—ötletes, érdekes dolgokat produkált itt is, de nem mélyedhetett el abban a frivolításban, amiben maga sem hitt. Ez a kötete, a „Rangosan” biztosan és tisztán mutatja magyar szeme visszatükröző képességét. Gyengéd és ártatlan humorú fényt vetít felénk, jólesőt és könnyű mosolygásra készítetót. A parasztlélek egyszerű síkján tömördek színes, élénk, változatos képet mutat írói kaleidoszkópja, forgatjuk, élvezzük, nem unjuk meg,—mondhatnám gyermekiesen tiszta az örömünk, hogy valami ilyen komor felhőtlenesség nélküli szépségekre akadunk és eszünkbe se jut, hogy a magyar lélek mélységei és csodálatos magasságai nem tárultak elénk. „A harang” című novelláját kivesszük ez alól az általánosítás alól, ez a novella kikíváncozik a kaleidoszkóp színes, de szűk perspektívájából mélységesen igaz, meghatóan emberi és magyar vonatkozásaival. Azzal biztat, hogy az író is meg tud szabadulni, ha akar, azoktól a korlátoktól, amelyeket talentuma elé a könnyű siker és a vasárnapesti gyönyörködtetés hívságos vonzósága emelt. *a. j.*

Molnár Jenő: *Amit csak ketten tudnak.* A mai átlagirodalom úszik az erotikában; ennek a novelláskönyvnek a címe is ékesen hirdeti, hogy a kötetben bévül milyen írásművekkel találkozunk. Molnár Jenő egészen névtelen és jelentéktelen író s csak azért írunk róla minden értéktelensége mellett is, mert megjelenése a mai viszonyokban tipikus. Teljesen napi fogyasztásra szánt novellákat tartalmaz a kötet, agyonírt témákat variál a szerző s még a megírásban sincs semmi újság, pedig ezzel meglehetősen elkényeztetnek bennünket a modern írók. Stílus-és formaérzéke van a modern átlagirodalomnak is, de Molnár Jenőben nemcsak hogy gondolat nincs, de a formája s a stílusa is gyatra, szürke. A novellák egymás mellé sorakoznak, meséjük előre ismert, agyoncsépelet, egyik se emelkedik a másik fölé s ha Maupassant minden kiválósága mellett se számítjuk a klasszikusok lelegejének, ezekkel a hatodrangu XX. századbeli fiók-Maupassantokkal mitévők legyünk? —*c.*

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK

Huss Richárd: *Ne bánts...!* Magyarországi német háborús költészet (1914—1917). A debreceni m. kir. tudományegyetem népszerű főiskolai tanfolyamán tartott előadások 15. száma. Csáthy Ferenc könyvkereskedése. Debrecen, 1918. Ára 7 korona 20 fillér.

Müller Jenő: *Világosság a páholyban...* Az Érseki Lyceum nyomdája Eger, 1918. Ára 2 korona 40 fillér.

Bársony István: *Az erdő könyve.* Budapest, 1918. Erdei élmények és elbeszélések. Singer és Wolfner kiadása; ára 6 korona.

Pásztor József: *Rangosan.* Alföldi történetek. Budapest, 1918. A Táltos kiadása; ára 7 korona.

Hétről-hétre

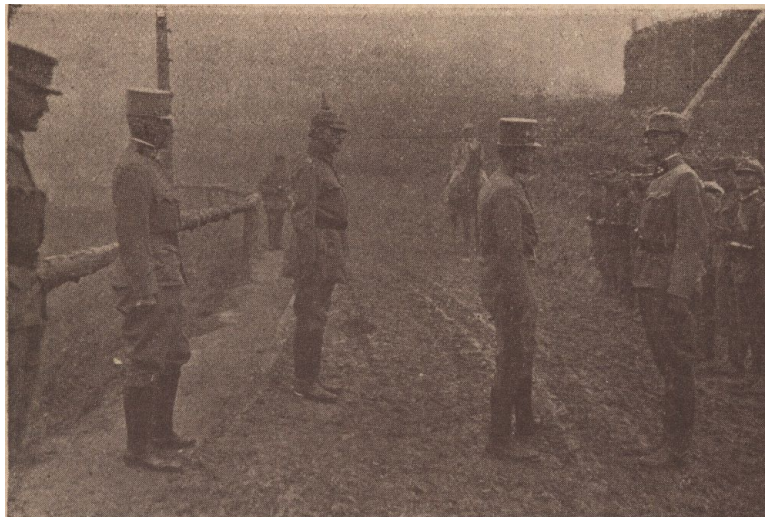
[Pg 23]

GLOSSZÁK

A hercegprímás a Regnum Marianum céljaira 100.000 koronát adományozott. Mi általában nem foglalkozunk jótékony cselekedetek dicsőítésével, akkor sem, ha főpapjaink az adakozók. Adakozni a fölöslegből: kötelesség. S ha kinek nincs több koronányi feleslegénél és ennyit ad—adománya lelki értékben a milliók feleslege mellé kerül. De a hercegprímás példaadása más megítélés alá esik. Régóta figyeljük adakozásait s ma már nagyszabású, egységes jótékonyági akció bontakozik ki előttünk. Logikus fővel, a kort megértő higgadt lélekkel és okosan érző szívvel szervezett akció. Nem hézagok bevakolása, túltengő könymirigyek ideig-óráig tartó eldugaszolása kisebb-nagyobb összegekkel, hanem előre lendítése hosszú időre és messzi távlatokra, senyvedő intézményeknek, meg nem alapozott életrevalóságoknak; talpraállítása gondokkal küzdő szervezeteknek. *Csernoch János* látszólag hideg szemmel nézi az életet, voltaképpen pedig az okosság és praktikus fölény szuperpluszával. Áttekintése és koncepciója van, csodálatos józan érzéke a keresztény praktikumhoz, ami csak hosszú élet átgondolt tapasztalatain szűrődhetik keresztül. Legújabbban a *Regnum Marianum*-ra esett figyelme. Nemcsak arról nevezetes ez a szívünkhöz közelálló intézmény, hogy ott adják ki és szerkesztik testvérpapjainkat a „Zászlónk”-at, „Nagyasszonyunk”-at, „Kis Pajtás”-t, hogy egyideig lapunk is tulajdonába tartozott s ma is lelki szoros rokonságot tart vele, hanem arról is, hogy otthont nyújt a budapesti kath. hittanárok egyrészenek, még pedig családias, testvéri, tiszta, boldog, munkás otthont. S a hercegprímás sok-sok papja él még otthontalanul e kísértő körengetegben s a hercegprímás a Regnum Marianumot most nagyszabású koncepcióval kiemeli csendes rejtekéből és korszakos alakulás középpontjává avatja. A levél, mellyel adományát kíséri, fejedelmi szózat és fejedelmi ígéret. A fővárosi hittanárok állandó otthonának meg kell teremődnie. A Regnum Marianum szellemének vonzó köre a fejedelmi szózattól és ténytől újabb akcióra tágul. A hitoktatás

intenzitása és hatékony ereje a jövő nemzedék keresztény lelkeségének egyetlen biztosítéka. Az otthontalan hittanárok egységes, meleg, bensőséges otthonba tömörítése régi programja a Regnum Marianum vezetőségének is. A hercegprímás most rajtuk, nemes munkájukon felejtette mindig éberrel figyelő szemét. S ahol ez a nyugodt, gondolkozó szem megpihen,—az megéri a kéz áldását is. A Regnum Marianum kis köztársaság, különlegesen kialakult katolikus életközössége a hercegprímás adománya révén hivatalos pecsétet kapott és meghívót újabb, nagy feladatokra. Biztos, hogy az új feladatok miatt örül elsősorban a fejedelmi ajándéknak, mert minden egyes tagja erős, elszánt harcosa a hitnek és szerető barátja az ifjúságnak. Budapest hitoktatásának egységes szervezése, Budapest jövő keresztény generációjának, a keresztény intelligenciának megmentése nem budapesti, nem is esztergom főegyházmegyei kérdés, hanem elsőrangú országos érdek. A hitoktatók nagyszabású otthonának megteremtése a Regnum Marianum szellemében közös ügye a magyar katolikus világnak. A hercegprímás ezt a sürgős, égető feladatot ismerte fel és kinyújtotta segítő kezét. Másokon a sor, hogy kövessék példáját. Ez nem jótékonykodás, nem is szeretjük ezt a szót használni, ez kormányzati bölcsesség és mérhetetlen erkölcsi haszonnal járó befektetés. Ezért és csakis ezért írtunk—szokásunktól eltérően—egy, mindezek nélkül is nagylelkű és jelentős főpapi adományról. *a. j.*

Hatósági ruha és cipő. Apránként feleszmélnék kormányzóink s két rendelettel elibeállanak a vér-és aranyelmélet zsebrákjainak. Lesz olcsóbb ruha és olcsóbb cipő. Egyelőre ruhát csak korlátolt számban kaphatnak az arra legjobban rászorulóknak, viszont a cipőútszórát egyetlen szorítással megfékezik. Így azután lehetővé válik, hogy pap, tanító, jegyző s egyéb hivatalnok egy hónapi fizetésének feláldozásával már vehessen egy pár cipőt, amelynek megvásárlására egy hónappal ezelőtt negyedévi fizetésre volt szüksége. Lehet lesz majd, hogy a kereset után élő művelt középosztály valamelyik páriája a feleségének és gyermekeinek is kiutalhasson egy-egy cipőfejelést vagy talpalást s az se lesz ritkaság, ha eső idején szárazlábbal ússza meg az uccát. Mi csupán arra az egyébként igen egyszerű kérdésre várnánk feleletet, hogy miért vártak a rendcsinálással negyedfél esztendőig, amikor a háború kitörésekor egyszerre mindent le lehetett volna foglalni s meg lehetett volna rendszabályozni. Emlékezünk arra, hogy derék közvetítőink azon időben még kábultak voltak a rémülettől, azt hitték, hogy becsületeseknek muszáj lenniök, mert másképp felkötik őket. Akkor még birtak volna velük. Azóta azután már rájöttek arra, hogy nekik ez a háború tulajdonképpen csak az ő diadalmas offenzívájuk ellenünk és szokásuk szerint megint győztek. Hogy ezután lassúbb lesz a tempó, az már alig használ az áldozatoknak.

[Pg 24]

A király Stemmer László árkáskapitány jelentését fogadja a harctéren

Báró Stöger-Steiner közös hadügyminiszter most ünnepelte negyvenéves szolgálati jubileumát

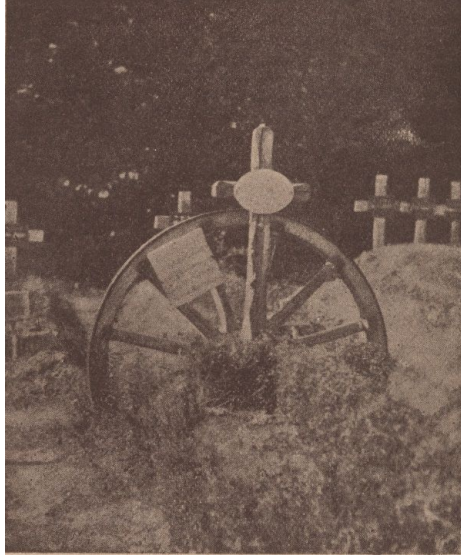
A megszállott velencei tartományból. Olasz leány a kútnál

Tompa irodalmi hagyatéka. A virágregék és hazafias allegóriák szelíd szavú költője halála előtt néhány héttel egy könyvalakú, fekete pecsétetes csomagot küldött a jászóvári premontreiekhez megőrzés végett. Közülök többel jó barátságban volt, Rozsnyón sokszor felkereste őket. A plébániai anyakönyvlapokból készített burkolatra maga jegyezte fel óhaját, hogy a csomag 50 év múlva bontandó fel, kiadásából eredő jövedelem a Tud. Akadémiát illeti. Az 50 év folyó hó 15.-én telik le és pünkösd harmadnapján a jászói országos levéltár egyik érdekessége a nyilvánosság elé kerül. Mi van a szerető gonddal őrzött csomagban? Gyulai Pál és Lévy József nyilatkozatai szerint Tompa kortársaira vonatkozó anekdoták és persziflázsok, egykorú eseményekre vonatkozó egyéni bírálatok, melyeket a költő nem akart akkoriban napvilágra juttatni, nehogy özvegyen hagyott hitvesét kellemetlenségek érijék. Aligha csalódunk azonban, ha oly költeményeket is várunk, melyekben Tompa honfiúi bánatát leplezetlenül megírta költészetének ama korszakában, amidőn a cenzúra miatt csak fátyol alatt mutogathatta allegóriáiban az elnyomott nemzet sebeit. Bármilyen legyen a titokzatos könyvben, közvetlenül és vonatkozásaiban sok érdekességet ígér Tompa életének utolsó szakából.

A kútnál. H. R. hadnagy írja az olasz harcterről az alábbi sorokat: A megszállott velencei tartományban egy olasz város határában tanyázunk. A front innen 50-60 kilométerre van; mi biztosító szolgálatot teljesítünk. Az itt elmenő hadiutat biztosítjuk az utánpótlás számára. Hosszú ideig nem volt semmi különös dolgunk, csendben töltöttük a napokat és az alatt „kulturmunkát” végeztünk. „Megszelidítettük” az olaszokat. A lakosság egyik része elmenekült a visszavonuló olasz hadsereggel, a másik rész pedig itthon rekedt, de sokáig nem mert a rejtékhelyekből előjönni. A vízhiány kényszerítette az elrejtőzködött, bizalmatlan lakosságot, hogy megkezdje újra a mindennapi forgalmat. A városnak nincs vízvezetéke, néhány kút látja el vízszükségletét. A legjobb és legbőségebb vizet pedig az a kút szolgáltatja, amely a mi tartalékállomásunk közelében volt. Két öreg, töpörödött olaszt küldtek ide a kúthoz, hogy kikémleljék a helyzetet. Ezeket úgylátszik arra szánták, hogy az „emberevők” e vén csontokat falják fel először. A következő napon két idősebb asszony merészkedett a kúthoz és ezek is jó híreket vittek haza. Az ellenséges katonák nem eszik meg az olaszokat. És egyszer csak annyira helyreállott a bizalom,

hogy két szép olasz leány tünt fel a kútnál. Ezek voltak aztán az igazi békekövetek. Teljesen helyreállott a bizalom, mi is bementünk a városba és az olaszok is szabadon jártak-keltek benne. Rövidesen eltűnt minden nyoma az ellenségeskedésnek. A múlt héten már „tarka délutánt” rendeztünk a kútnál. Olasz lányok és asszonyok nevettek a mi katonáink tréfáin. Ezt a nevezetes kutat lefényképeztük és bemutatjuk önöknek is.

Gabona. Milyen bűvösen hangzó szó lett ez a háború alatt. Valamikor földszagot hozott a szalonba, most pedig kenyérillatot érzünk utána. Mindnyájan elismerjük, tudjuk, hogy ez a föld legdrágább kincse, az ég áldása. Búza, rozs... kenyér... A milliók itthon és az idegenben a nap minden órájában ezekre gondolkodnak. Népek sorsa, birodalmak jövője, azon fordul meg, hogy van-e kenyérük? A hadviselésnek is ez a legfontosabb fegyvere. A kenyér legyőzi az ellenséget. Ukrajnából vonatok, hajók hozzák a gabonát és rövidesen megéri a román béke vetése is. A román malmokban a központi hatalmak számára őrölnék. A béke olajágának is kenyérillata van...

Tábori tűzésiremlék az olasz harctéren

A Nővédelmi Bizottság megalakulása. Báró Hazai Samu vezérezredes előadást tart a hadseregnél alkalmazott nők munkájáról

---

Szerkesztői üzenetek

[Pg 26]

Kéziratokat nem adunk vissza.

Névtelen levelek olvasatlanul a papírkosárba kerülnek.

Sötét világ. (R. B-a.) Elt-e valaha ember e világon, aki nem látta sötétnek maga fölött az eget? Mily borzalmas sötétségbe sülyed olykor a lelkünk világossága, árnyékká válunk benne, elnyúlunk a földön tompa érzésnélküliséggel és nem hiszünk a virradásban. Vagy elértnek hitt célunk előtt hideg kéz markol könyörtelenül a szívünkbe, kemény láb tapodt feszült idegzetünkre, hogy megdermedünk és látnunk kell, mint ragadja el más az esengve várt babért. Vagy utat

törtünk naiv, romlatlan lelkesedéssel, véreztünk és verejtékeztünk, kezünk eldurvult a csákányozásban, éhezünk, fáztunk, lerongyolódtunk, kigúnyoltattunk, arcul verettünk, de hittünk abban, hogy szükség van ránk, hogy az út, amelyen ázunk-fázunk, megaláztatunk, az igazsághoz vezet—és amikor puha talajhoz érünk, ritkul az erdő, kisüt a nap, gazdag aratás kínálkozik: honnan-honnan nem előretör az eddig henyelők, kételkedők, ügyeskedők serege, rozsdás, kicsorbult csákányunkat kineveti és aratógéppel arat, míg mi kimerülten ülünk az útszélen és elsötétedik a szemünk és összeszorul a szívünk. Már süt a nap, reng a vetés, de valahogyan nem így képzeltük úttörésünk végét, valahogyan nem ilyen aratókat vártunk—higgye el, az ilyen állapot több a sötétségnél is: ez a homály szürke bizonytalansága, melybe energiánk csüggedten, fásultan oszlik fel. Sötét világ? Csak annak lehet sötét világa, aki eltelik enenhiúságával, hívságos ambícióival, aki szegényes emberi életét középpontjává teszi a mindenségnek és nincs támasztéka a végtelenség felé. Elbukik sokra becsült Énjének egyetlen komoly akadályában, mert Énjét szent és sérthetetlen fenségnek nevelte. Az ön sötét világa csak futó árnyék és báránnyelű, gyöngéd szoktatás a mélyebb homályhoz s még ezt' is el kell érnie, mielőtt reá nehezednék a sötétség. De ne feledje, hogy az Istenember a Getsemáni kertben az emberi élet legsötétebb keserűségével telt kelyhét fenéig kiitta az Úr akarata szerint és gondoljon felmagasztosult arcára, szép, szelíd és bátor szemére, ahogyan a poroszlókra nézett: Kit kerestek?—Én vagyok! Álljon csak hívó, keresztény lélekkel a sötét napok nyomasztó kísértései, az élet árnyékporoszlói elé és Krisztusra gondolva mondja: Én vagyok! Arcra fognak borulni s ha elfogják is, ha halálra viszik is—az örökélet napját nem zárhatják el lelkiszeme hívó sóvárgása elől.

L'art pour l'art. Sok üde kedvesség van írásában. A téma persze banális, sokszor megírt, a fiatal leányok ritkán mennek el ilyen téma mellett íratlanul, de ön a régi témában is tudott új eszméket találni s ez némi reményt nyújt fejlődéséhez.

Pipacs. H. L. káptalándómi vikárius, Győr.

Röntgeneznek. Efajta írásművek nem ízlésünk szerint valók.

A kapitány. (L. A.) Nagyon is émelegős szentimentalizmus. Nem biztathatjuk.

Péter. (T. A.) Feltűnő jó kvalitások vannak benne. Mielőtt közölnők, szeretnénk többet tudni írójáról és többet is olvasni írásaiból. Irjon részletesen eddigi tanulmányairól, törekvéseiről, életpályájáról és küldjön be egy-kettőt még akár újabb, akár régebbi dolgozataiból.

T. B. Torna. Utána nézünk. A kép beküldője közelebbi adatot nem nyújtott, de most kérdést intéztünk hozzá.

Szines üveg. Igaza van abban, hogy az ifjúság szines üvegen át nézi a világot. De épen ez az ifjúság szépsége s eszünk ágában sincs, hogy megfosszuk tőle.

Ny—i. „A kutya és a férj” című novellát nem közölhetjük. A kutya intelligenciája tendenciózusan emelkedik a férjé felé s minthogy ön általánosít, mi az összes férjek tekintélyét védjük, amikor a kutya felsőbbségének egyébként meggyőződéses és szimpatikus bizonyítását a feledés homályába süllyesztjük.

R. A. Rákoscaba. A kérdezett művész azt feleli, hogy forduljon hozzá közvetlenül. Szívesen látja műtermében a délelőtti órákban.

G. Andor. A rajztanárképzőbe csak érettségi vizsgálatl iratkozhatik be.

Doktor. Kivánsága szerint jártunk el.—Az Arcképsorozat folytatódik. Legközelebb a Zászlónk szerkesztője, a magyar ifjúsági irodalom modern, keresztény lelkű megteremtője: *Izsóf Alajos* kerül sorra. Szívélyes üdvözet!

R. K. Debrecen. B. F. főgimnáziumi tanár. Dunántúli.—Ny. J. székely; M. G. felsőtiszaháti; R. P. ungvári; P. M. soproni; B. M. budapesti; A. János székelyföldi; a szerkesztő nyírségi. Az adatok nem születési helyre, hanem arra vonatkoznak, ahol a legtöbb és legértékesebb impressziókat szerezték.

A többi kéziratról a lövő héten.

Felelős szerkesztő: ANDOR JÓZSEF Kiadótulajdonos: „Élet” Irodalmi és Nyomda Részvénytársaság

Lapunk

1914., 1915., 1916. összes számai fűzött állapotban 20 K.-ért évfolyamonként kaphatók a kiadóhivatalnál.

TARTALOM: Noe bárkája.—c.—A szociáldemokrácia ellenségeskedése a kereszténységgel. *Prohászka Ottokár.*—Virágos fák közt fiatal lány megy. (Költemény.) *Mécs László.*—A budai gyár. (Elbeszélés.) *Tarczai György.*—Az élet megújulása. *Mátrai Rudolf.*—Ruzsinszky. (Elbeszélés.) *Jancsó Ilona.*—Az átlagember. (Regény.) Irta: *Robert Hugh Benson;* fordította: *Kálmán György.*

—**Kultúra:** Színházi esték.—*c.* Oláh Gábor: Balgatag szerelem, *a. j.*—Szemere György: Két leány. *a. j.*—Pásztor József: Rangosan, *a. j.*—Molnár Jenő: Amit csak ketten tudnak.—*c.*—Beküldött könyvek.—**Hétről-hétre:** A hercegprimás a Regnum Marianum céljaira, *a. j.*—Hatósági ruha és cipő.—Tomba irodalmi hagyatéka.—A kútnál.—**Szerkesztői üzenetek.**

Nyomatott az „Élet” Irodalmi és Nyomda Részvénytársaságnál Budapest, I, Fehérvári-ut 15.

[Pg 27]

Most jelent meg! Most jelent meg!

Ajándéknak alkalmas!

Pompás, hasznos könyv fiúknak és felnőtt ifjaknak!
„A fiatal lány otthon” szerzőjének legújabb műve a

„Fiúk könyve”

Irta: ifj. Gonda Béla. Előszóval ellátta: Prohászka Ottokár.

Tartalom: Útravaló a „Fiúk könyvének”. Irta: Prohászka Ottokár.—Otthon a családban.—Iskolában.—Engedelmesség, fegyelem.—Erkölc, jellem, akarat.—Lelkiismeret, kötelesség.—Egyéniség, tehetség.—Önművelés, ízlés.—Pályaválasztás.—Nevelődés a közéletre.—Szociális és nemzeti munka.—Életgazdaság.—Társaság, szórakozás.—Játék, sport.

Prohászka Ottokár Püspök írja a könyv előszavában: „Forgassa minden fiú e könyvet,—tárna az, melyből gyémántok, tükör az, melyből ideálok ragyognak feléje. Aki e könyvet olvassa, kapjon kedvet önmagához, kedvet az öntudatában rejlő egyéniséghez s tegyen, alakítson magából embert. A „Fiúk könyve” a fiúknak szól, hogy férfiak váljanak belőlük, kikben az Isten kedve telik.”

A mű ára postaköltséggel **6 K 30 fillér.**

Megrendelhető az „Élet” R.-T.-nál Budapest, I, Fehérvári-út 15.

Ifjúsági és műkedvelő színdarabok.

Hatásos, tiszta irányzatú, magyar szellemben, jó magyar nyelven megírt, a legegyszerűbb eszközökkel is előadható iskolai, ifjúsági és műkedvelő előadásra rendkívül alkalmas, kedves és bájos kis színdarabok:

Elnökválság. (Szellemes komédia 1 felvonásban.) Irta: *Benedek Marcel.*

Teréz néni. (Színmű fiatal leányoknak 2 felv.) Irta: *D. Lengyel Laura.*

Rákóczi lobogója. (Emelkedett hangú történelmi ifjúsági színjáték 1 felvonásban.) Irta: *Lampérth Géza.*

*Főhadnagy úr sarcol. (Bájos hangú vígjáték 1 felv.) Irta: *Lampérth Géza.*

A hadiárva. (Költői ifjúsági színjáték 1 felv.) Irta: *Pásztor József.*

A Kárpátokban. (Hatásos ifj. színjáték 2 felv.) Irta: *Pásztor József.*

*A muzska vőlegény. (Aktuális népszínmű 1 felv.) Irta: *Pásztor József.*

Március 15. (Alkalmi ifj. színdarab 1 felv., 5. kiadás.) Irta: *Pásztor József.*

A szabadság ünnepe. (Iskolai alkalmi darab 1 felvonásban, 2-ik kiadás.) Irta: *Pásztor József.*

Az öreg honvéd. (Alkalmi verses jelenet 1 felvonásban, 2. kiadás.) Irta: *Balla Miklós.*

A hazaáruló. (Hatásos színdarab a forradalmi időkből 1 felvonásban, 2-ik kiadás.) Irta: *Erdélyi Zoltán.*

Erzsébet királyné emléke. (Alkalmi gyermekszínjáték 1 felvonásban.) Irta: *Erdélyi Zoltán.*

A honvéd szíve. (Ifjúsági színjáték 1 felvonásban.) Irta: *Somlay Károly.*

A három királyok útja. (Karácsonyi álomjáték. 1 felv.) Irta: *Szilágyi Dezső.*

Talpra magyar! (Alkalmi ifj. színjáték 1 felv.) Irta: *Majthényi György.*

Egy színdarab **1 korona**, a *-gal jelzett kettős füzetek ára **1 korona 50 fillér.** Az egész sorozat bérmentve, ajánlva, a pénz előzetes beküldése mellett **13 korona.** (Utánvéttel **32 fillérrel** több.) Megrendelhető: **az „Élet” Irodalmi és Nyomda R.-T.-nál Budapest I, Fehérvári-út 15.**

Az „Élet“ új könyvei!

Endrődi Sándor

A pálya végén

Ára fűzve 7 korona.

A „Tücsök-dalok“, a „Kuruc-dalok“, az „Anakreoni dalok“ költője, ebben a könyvében költői alkotásának legjavát gyűjtötte egybe. Csak azokat a költeményeit vette fel ebbe a gyűjteménybe, melyek az alkotás legszerencsésebb pillanataiban születtek meg az örökkévalóság számára. Gazdag, sokskalájú lantján a magyar érzésvilágot oly mélyen és igazán kifejező dal terem, mint kevesekén azoké közül, kiket szárnyára kapott a hír. Endrődi a meghittség, a csendes bensőség, a derű és melegség költője, akinek minden sora örömet fakaszt az olvasó lelkében.

Rákosi Jenő

A magyarságért

Ára fűzve 7 korona.

Rákosi Jenő, a magyar újságírás nagymestere, a kitünő író, aki az írásművészetnek úgyszólván minden területén alkotott maradandót, „az utóbbi félszázad közéletének egyik legismertebb, leglelkesebb és legérdemesebb vezérszelleme.“ Hosszú és sikerekben, hatásokban gazdag pályája a magyarságért való szívós küzdelemben folyik és e küzdelem során írt temérdek cikkéből válogatta össze és gyűjtötte ebbe a kötetbe azokat, melyek a mai olvasót a legközvetlenebbül érdeklik. Rákosi Jenő írói egyéniségét egész szeretetreméltóságában tükrözteti ez a könyv.

Kárpáti Aurél

Budai Képeskönyv

Muhits Sándor rajzaival.

Ára fűzve 7 korona.

„Egy darab itt felejtett mult... Agyonnyomott, besüppedt, copfos tetejű házak, aprók, tarkák és régiek, amelyek fölött álmokat keltegetve jár a hold.“ — „Furcsa, szinte érthetetlen világ ez, de szép és álmokat ébresztő.“ Budának ebből a bájos-misztikus világából való az a húsz novella és temérdek művészi kép, mely ezt a lebilincselően érdekes könyvet megtölti. Aki valaha is gondolkodva sétálgatott Buda csendes utcáin, annak számára sok mondanivalója van e könyvnek.

Toma István

Élet és irodalom

Sok arcképpel.
Ára fűzve 10 korona.

Ebben a vaskos könyvben több mint száz író, tudós, politikus szólal meg. Van itt bőséggel elbeszélés, tanulmány, tárca, aforizma és mindannyiban az élet melegsége lüktet. Kaleidoszkóp-szerű változatossággal, az érdekesítő megírás színpompájában vonul fel itt az élet és irodalom kapcsolatának mindenkit érdeklő nagy témája. És akik e könyv lapjain közreadják meggyőződésük, életbölcességük gyöngyeit, akik egy-egy elbeszéléssel, novellával, tárcával fényt, derűt sugároztatnak e könyvbe: mindannyian kedves ismerősök, a tudomány, irodalom, művészet és közélet jelesei.

Megrendelhetők az ár és 70 fill. postaköltség előzetes beküldésével az „Élet“ Irod. és Nyomda R.-T.-nél Budapest, I, Fehérvári-út 15.

Nyomatott az „Élet“ irodalmi és nyomda részvénytársaságnál Budapest, I., Fehérvári-út 15/c.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ÉLET. X. ÉVFOLYAM 19. SZ. 1918. MÁJUS 12
***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and

distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR

NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable

donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.